

ПРЭЗІДЭНТ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ПАДКРЭСЛІЎ, ШТО У УСЕБЕЛАРУСКІ НАРОДНЫ СХОД 22 — 23 ЧЭРВЕНЯ СКЛІКАЮЦЬ НЕ ДЗЕЛЯ ПІЯРУ, А ДЗЕЛЯ ВЫПРАЦОЎКІ СТРАТЭГІІ РАЗВІЦЦА КРАІНЫ НА ПЯЦІГОДДЗЕ.

Тэндэнцыі

Бар'ер для "еўра-рамонта"

Тэмай чарговага пасяджэння калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, якое прайшло 26 мая, сталі тыя праблемы, што назапасіліся ў галіне рэстаўрацыі гісторыка-культурных каштоўнасцяў.

Ілья СВІРЫН

Профільнае аб'яднанне "Белрэстаўрацыя" — інтэгральнае звяно, захавальнік традыцый і ўвогуле амаль "наша ўсё" — сёння перажывае далёка не лепшыя свае часы: замоваў не надта шмат. Адсюль і скарачэнні, і незапатрабаванасць тых маладых спецыялістаў, якія нядаўна атрымалі профільную адукацыю... Ды і заробкі кваліфікаваных супрацоўнікаў — часам са стажам у некалькі дзесяцігоддзяў — пакідаюць жадаць шматкроць лепшага.

Як адзначыў на пасяджэнні калегіі міністр культуры Барыс Святлоў, прычынай таму — несправядлівых канкурэнтных ўмоў. Пасля адменны ліцэнзавання будаўнічай дзейнасці (а разам з ёю і рэстаўрацыі) доступ да работ на помніках спадчыны атрымалі літаральна ўсе будаўнічыя і практычныя арганізацыі. Аднак, трэст, які "ўсё жыццё" будаваў кароўнікі, сёння можа адхапіць замову на аднаўленне, скажам, класіцыстычнага палаца. Прычым гэта тычыцца не толькі агульнабудаўнічых работ, прыцягненне да якіх "звычайных" падрадчыкаў цалкам дапушчальнае, але таксама і спецыфічных мастацкіх ды, што яшчэ горай, даследчых і практычных. Гендырэктар "Белрэстаўрацыі" Уладзімір Змушко ахарактарызаваў вынік дзейнасці трэстаў як "еўра-рамонт", і варта адзначыць, што такі эпітэт у дачыненні да беларускіх рэстаўратораў ужываецца рэгулярна.

Тым не менш, няпрофільныя арганізацыі часцей выйграюць тэндары: яны прапануюць лепшы каштарыс. Менавіта гэтая акалічнасць — а не навуковы ўзровень выканання работ — нярэдка становіцца вызначальнай пры выбары падрадчыка.

З гэтай прычыны на пасяджэнні калегіі неаднаразова гучалі прапановы ўвесці абавязковую атэстацыю (прычым не "пажыццёвую", а толькі на пяць гадоў) для ўсіх арганізацый і спецыялістаў, якія маюць намер працаваць у рэстаўрацыйнай галіне, прысвойваць ім адпаведныя іхнім уменням катэгорыі, а таксама стварыць адмысловы савет для ацэнкі якасці падрыхтоўкі практна-каштарыснай дакументацыі.

Падобныя прапановы з боку саміх рэстаўратораў чутныя ўжо не першы год, і рашэнне калегіі мае на мэце паспрыяць іх увасабленню ў жыццё. У той самы час, пасяджэнне выявіла і пазіцыю заказчыкаў — балазе, многім з прысутных у зале кіраўнікоў устаноў культуры даводзілася непасрэдна мець справу з рэстаўратарамі.

Заканчэнне — на старонцы 3.

Архіўныя дакументы Петруся Броўкі.

17 ЧАМАДАНАЎ З РАРЫТЭТАМІ: шыкоўны падарунак музею Петруся Броўкі

Падрабязнасці — на старонцы 9.

Вольга Іванова, загадчык сектара ўліку і захоўвання фондаў Петруся Броўкі, разбірае адзін з чамаданаў літаратара. / Фота Аліны САУЧАНКА

Соцыум

Адгрымела, адспявала і адгуляла чарговая "Ноч музеяў", у якой прыняло ўдзел больш за 100 музейных устаноў краіны. Хтосьці быў уражаны новымі музейнымі акцыямі, нехта, дзякуючы названай сусветнай і рэспубліканскай акцыі, упершыню наведаў свой родны раённы ці абласны музей, а іншыя... пачухалі патыліцу, пабачыўшы цэны на білеты, і... засталіся дома.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Ганьба ці матпамога?

Мяркуючы па ўсім, зрабілі так не вельмі шмат людзей: у музейную ноч установы культуры — прынамсі, у Мінску, — былі, што называецца, "забітыя" маладымі і сталымі лю-

Рэальная сфера

Выпрабаванне мастацтва

Наведвальнікі ўстаноў культуры бачаць, як правіла, вынік іх дзейнасці — скажам, вернісажы. Але колькі зусім не творчай працы выконваецца, каб стварыць свята на некалькі гадзін. Цягам аднаго дня з Нацыянальным цэнтрам сучасных мастацтваў карэспандэнт "К" паспрабавала зразумець, як працуе гэты механізм. Тым больш маладая і перспектыўная, як прынята казаць, устаноўа ўсё больш пашырае сваю дзейнасць — ад правядзення выстаў, у тым ліку і міжнародных, да вулічных мерапрыемстваў.

Вольга РОПАТ

Патрапіла ў цэнтр у першы дзень тыдня, які па раскладзе тут — выхадны. Прыехала да 11-й. Зазірнула ў адзін з пакойчыкаў — стол, чамаданы, іншыя прадметы, кропка збору якіх — сярэдзіна прасторы. Ідзе падрыхтоўка да адкрыцця выставы класіка фінскай фатаграфіі Юсі Аалта з яго ж удзелам. Са здымкаў на мяне паглядалі скульптурныя выявы знакамітых фінаў, праўда, пад снежным покрывам. Асабліва спадабаліся жаночыя пластычныя партрэты, а яшчэ — задумлены вобраз фінскага пісьменніка Алексіса Ківі.

На другім паверсе студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, будучыя графічныя дызайнеры і фатографы, манціравалі адразу ў трох памяшканнях вучэбны праект Руслана Найдзена "Шрыфтавы глак" — Маленькія шылдачкі з імёнамі ўдзельнікаў прымацоўвалі Марыя Бельская і Лізавета Снігаіла — студэнткі-практыканткі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Іх спецыяльнасць — музейная справа. Зразумела, насычаныя, "аб'ёмныя" дні ў цэнтры не заўсёды, таму ў мяне з'явілася магчымасць паглядзець цягам мантажу, як творы знаходзілі сваё месца ў пустых памяшканнях, напаяняючы "нулявую" прастору сэнсам, а вечарам бачыла і міні-спектакль.

Вось паступова размяшчаюцца на белых сценах карціны Валянціна Губарава. Экспазіцыя мастака з'яўля-

ецца часткай арт-праекта "Мастак і горад". І добра, што дзеля такой актыўнай выкарыстоўваюць плошчу Якуба Коласа — сталічнае месца з вялікім "трафікам" размаітага кшталту публікі. Дырэктар НЦСМ Наталля Шаранговіч падкрэслівае, што "прасторы трэба выкарыстоўваць у якасці пашырэння сучаснай мастацкай мовы ў розных яе праявах. Людзі бачаць рэпрадукцыі твораў мастака, ім хочацца даведацца яшчэ больш. А Валянцін Губараў якраз і паказвае тых, хто будзе глядзець ягоныя работы — нас з вамі, беларусаў. Ён зразумелы. Таму хочацца, каб праект "Мастак і горад" быў разнапланавым, балазе само беларускае мастацтва таму пасуе, бо яго шматграннае".

Акрамя правядзення выстаў і рознага кшталту праектаў цэнтр удала "ўводзіць" у жыццё горада тэатральнае мастацтва. Згадаем, напрыклад, Форум вулічных тэатраў. Хіба літаратурны бок пакуль што не асабліва прадстаўлены. І тут сапраўды ўзнікае шмат пытанняў "на берэзе": у якой форме будуць праходзіць, скажам, літаратурныя імпрэзы, як адбіраць аўтараў для іх... Калі ўвогуле закранаць літаратуру, то як прадставіць прозу, бо з пазыяй і драматургіяй усё больш-менш зразумела. На ўсё гэтыя пытанні адказаў мне куратар тэатральных, музычных і паэтычных праектаў НЦСМ Уладзімір Галак.

— У нас выступалі літаратары — тыя ж Віктар Лупасін, Павел Дарохін... Хочацца, каб у час падобных імпрэз быў дыялог з гледачом. У ідэале — перфарматыўная пляцоўка з паэтычнымі майстар-класамі, вечарынамі, а таксама батлы, слэмы, публічныя чытанні сучасных беларускіх аўтараў. Зразумела, перш чым кагосьці запрасіць — чытаю тэксты, але трэба ўлічваць і характар творчасці, і тэмперамент паэта. Таксама нядаўна праходзіў майстар-клас (куды недзе чалавек 15 прыйшло) па напісанні сцэнарыяў да кароткаметражак. Выдатна, каб праграма такіх майстар-класаў насіла структурны метадычны характар, які ўключае падбор тэматыкі, кансультацыі спецыялістаў... Карцей, над літаратурным напрамкам яшчэ працуем. Думаю, на працягу года ўсё пытанні вырашацца.

Заканчэнне — на старонцы 7.

Платна ці бясплатна: галоўнае пытанне "Ночы музеяў-2016"

дзямі, якія заходзілі сюды ў спадзяванні на цікавую культурную праграму і на вясёлае баўленне часу... Між тым, на інтэрнэт-партале tut.by, пад артыкулам пра сталічныя мерапрыемствы, прымеркаваныя да "Ночы музеяў", я адшукаў дзясяткі гнеўных каментарыяў. І ўсе яны датычыліся платы за ўваход на імпрэзы.

"У нас заўжды добрую ідэю зарэгулююць і зробіць платна!", "Я не ведаю, у якой краіне жыву, але 25\$ на сям'ю аздаць толькі на білеты!!! Гэта ўжо занадта!", "Музею Янкі Купалы — павага за ўваход у 1 тысяччу рублёў. А астатнім — ганьба. І не трэба казаць, што, маўляў, нават 50 тысяч — капейкі. Ноч музеяў у іншых

краінах — бясплатнае мерапрыемства. Ідэя ў тым, каб кожны ахвотны мог далучыцца да мастацтва. А ў нас, як заўжды, бізнэс робяць", "Ноч музеяў можа быць толькі бясплатнай, інакш гэта не Ноч музеяў, а прафанацыя!". Былі і супрацьлеглыя меркаванні. Вось, скажам, адзін з чытачоў лічыць так: "Ну чаму ж гэта не разглядаць як матэрыяльную дапамогу музеяў? Няўжо не зразумела, што якая-небудзь Ганна Іванавна, прадзяжуршы ноч у музеі, заўтра зноў выйдзе раніцай на працу? Дык хай ёй будзе ў гэтым месяцы прэмія. Ці няхай набудуць у музей новы ноўтбук! А на прыватныя музеі ўвогуле няма чаго наезджаць. Ведаецца, ко-

лькі каштуе арэнда памяшканняў? Проста зайдзіце на сайты арэнды камерцыйнай нерухомасці. А на-конт іншых краін, дык там людзі пляцяць больш за тое, за што мы ўвогуле не плацім. Не трэба патрабаваць усё бясплатна. Не хочаце ісці — не ідзіце, але крычаць "ганьба" — гэта неяк занадта".

Дык што такое сёння ў Беларусі "Ноч музеяў"? Матэрыяльная дапамога? Збіранне "капейчыны" ў план платных паслуг? А мо практыка, якая падлягае выкараненню? Паспрабуем разабрацца.

Заканчэнне чытайце на старонцы 4.

Віншаванне

Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка павіншаваў з юбілеем народную артыстку Беларусі Наталлю Рудневу. "Сваёй шматгадовай творчай дзейнасцю ў Вялікім тэатры Беларусі, талентам, адданасцю беларускаму музычнаму мастацтву Вы заслужылі прызнанне калег і любоў глядачоў як на Радзіме, так і за яе межамі", — гаворыцца ў віншаванні, паводле паведамлення прэс-службы беларускага Лідара. Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што яркія вобразы, створаныя Наталляй Рудневай на сцэне опернага тэатра, і шматлікія канцэртныя праграмы па праву ўваходзяць у скарбніцу нацыянальнай культуры.

Пра два фестывалі

У бліжэйшы час у Беларусі адбудуцца дзве знакавыя падзеі: 4 — 5 чэрвеня ў Гродне запланавана правядзенне XI Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур, а 10 — 11 чэрвеня ў Маладзечне ў чарговы раз пройдзе Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі "Маладзечна-2016".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Як паведаміў на сустрэчы з журналістамі ў Нацыянальным прэс-цэнтры намеснік міністра культуры Васілій Чэрнік, на фінальных мерапрыемствах XI Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур у Гродна запрошаны прадстаўнікі UNESCO. Да слова, названы фэст, як і рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва "Берагіня", што ладзіцца ў гарадскім пасёлку Акцябрскі Гомельскай вобласці, сёлета пройдзе пад патранатам уплывовай міжнароднай арганізацыі.

У сваю чаргу дырэктар Рэспубліканскага цэнтры нацыянальных культур Вольга Антоненка зазначыла, што ў 2016 годзе ў фінальных мерапрыемствах фестывалю ў Гродна прымуць удзел прадстаўнікі 38 нацыянальнасцяў — лепшыя суполкі і калектывы, адабраныя падчас рэгіянальных тураў форуму ў розных кутках краіны.

— Упершыню на форуме будуць прадстаўлены шрыланкійцы, нігерыйцы і амерыканец, — адзначыла Вольга Антоненка. — Удзельнікі з Шры-Ланкі і Нігерыі — студэнты беларускіх ВНУ, а амерыканец — васьмігадовы хлопчык-саксафаніст, бацька якога родам з ЗША.

Усяго ж у фестывальных імпрэзах у Гродне задзейнічаюць прыкладна 800 удзельнікаў, 330 з якіх працяваюць у Мінску. Па словах Вольгі Антоненка, у рамках аднаго з фестывальных праектаў вядомыя артысты выканаюць песні на нацыянальных мовах тых краін, родам з якіх іх продкі. Напрыклад, Іскуі Абалян прапявае на армянскай.

Плануецца праца розных пляцовак, падворкаў, дзе можна будзе пакаштаваць стравы нацыянальнай кухні. Да сёлета фестывалю выпушчаны спецыяльны фотаальбом — своеасаблівы летапіс традыцыйнай падзеі. Гэта выданне ўключае здымкі, зробленыя фатографамі за 20 гадоў існавання фэсту. Прэзентацыя адбудзецца 4 чэрвеня, у дзень адкрыцця імпрэзы, на пляцоўцы аднаго з мясцовых кінатэатраў.

Як паведаміла начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Марыяна Нікалаева, лейтэнтамі Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі "Маладзечна-2016" стануць 75-годдзе з дня нараджэння народнага артыста Беларусі і СССР, заснавальніка і кіраўніка ансамбля "Песняры" Уладзіміра Мулявіна і Год культуры ў Беларусі.

— Правядзенне асноўных мерапрыемстваў фестывалю запланавана на базе амфітэатра ў Маладзечне, Палаца культуры і іншых устаноў горада, — сказала прамоўца. — У прыватнасці, пройдзе нацыянальны конкурс маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні, нязменным мастацкім кіраўніком якога з'яўляецца народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг. Праграмай прадугледжаны канцэрт з удзелам выхаванцаў Нацыянальнага цэнтры музычнага мастацтва імя Мулявіна, паэтычная гасцеўня з удзелам беларускіх паэтаў, паказ спектакля "Пясяр" Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага, гала-канцэрт закрыцця фестывалю.

Усяго плануецца правесці больш за 200 мерапрыемстваў розных напрамкаў. Сярод найбольш цікавых — тэматычная выстава, прысвечаная Уладзіміру Мулявіну, якую арганізуе яго ўдава Святлана Пенкіна. Акрамя таго, Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларускай кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга падрыхтаваў канцэрт камерных калектываў, дзе прагучаць як старадаўня беларуская музыка, так і творы сучасных кампазітараў.

Ёсць пытанне!

Калі чую такое, дык згадаваю адну гутарку з жывапісцам Віктарам Маркаўцом. Яна адбылася, калі мастак ужо напісаў свае лепшыя карціны, прамінуў пік папулярнасці і, падобна на тое, ён перажываў пэўны творчы крывіс. На маё простае і, можа, не надта карэктнае ў дадзенай сітуацыі пытанне, якой ён бачыць сваю будучыню, Віктар адказаў: "Калі не здолею зноў прыдумаць нешта патрэбнае людзям, змяню прафесію". І ніякіх крыўдаў на незапатрабаванасць, на тое, што глядач, маўляў, не дарос да разумення высокага мастацтва, і, маўляў, праз гэта творца мусяць бедаваць ад безграшоўя. Спадар Віктар разумей, што творчасць — гэта заўжды рызыка; што прафесіянал, незалежна ад стаўлення да публікі, мусяць ёй падабацца. У мастака для заказчыка павінна быць прапанова, ад якой заказчык не здолее адмовіцца.

Паводле такога прыняцця працуе група творцаў, што шчыруюць у галіне мастацкага тэкстылю, аб'яднаная арт-праектам "Сем+". За кароткі тэрмін з моманту стварэння сябры суполкі на энтузіязме, не чакаючы падтрымкі, здзілі некалькі выстаў. Так бы мовіць, заявілі пра сябе. Змешчаная ў Сеціве інфармацыя пра гэтыя імпрэзы

Мне даводзілася чуць ад людзей творчых прафесій крывіды на сваю незапатрабаванасць грамадствам і дзяржавай. Маўляў, аддаў кавалак жыцця вучобе (мастацкая школа — каледж — акадэмія), набыў веды і навыкі, прыдбаў сякі-такі творчы досвед, а ў дадатак — усведамленне, што ўсё гэта нікому не патрэбна. Няма працы, якая адпавядала б кваліфікацыі выпускніка акадэміі — адпаведна, няма грошай, якіх варта творца... І прыходзяць распачныя думкі пра змарнаванае жыццё.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

... І будзе шчасце

трапіла на вока прадстаўнікам Міністэрства замежных спраў Беларусі, і мастакам прапанавалі супрацоўніцтва з МЗС. Супольная праца творчага аб'яднання і дзяржаўнай установы мела становачы вынік. Пад эгідай Міністэрства за мяжой адбылося некалькі выстаў. У адных выпадках мастакі прадстаўлялі саміх сябе, у іншых выстаўляліся ў звязцы з керамістамі.

Да прыкладу, праект "Каларыя нізка", які зыходна рабіўся для Віцебска ў рамках чарговага міжнароднага фестывалю "Славянскі базар у Віцебску". Напачатку выстаўка экспанавалася ў горадзе на Заходняй Дзвіне, потым — у сталіцы. А ў 2014 годзе пры падтрымцы Пасольства Беларусі ў Сербіі, Музея сучаснага выяўленчага мастацтва з Мінска і "Рускага Дома" ў Белградзе была прадстаўлена ў бал-

канскай краіне. Праект "Нахненне", у якім бралі ўдзел сябры "Сем+", а таксама група керамістаў, спачатку пабачылі ў Мінску. Далей да справы спрычынілася Пасольства Беларусі ў Германіі, і выстава была прадстаўлена ў музеі-замку Грыбенаў (Грайфсвальд). Далей — Берлін, Расійскі дом навукі і культуры: выстава ў кантэксце Форума дырэктараў рускіх мастацкіх музеяў Расіі і Еўропы. Потым — берлінская галерэя "Арт-дэпо" і горад Макленбург. Згаданая вандроўка ахоплівае 2012-2013 гады.

Адначасна арт-праект "Карункавы спеў" па матывах беларускіх ручнікоў. Прэзентацыя праекта адбылася ў Мінску, у будынку Міністэрства замежных спраў. Потым у 2013 — 2014 гадах выстава вандравала па Польшчы і Германіі: галерэя Жэшува,

Гурнашёнскі музей (Бытам), Расійскі Дом (Варшава), Драматичны тэатр Нінбурга.

Далей сябры суполкі бяруць удзел у беларуска-польскай культурнай імпрэзе, якую ладзілі Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў і Акадэмія выяўленчых мастацтваў імя Уладзіслава Стржэмінскага ў Лодзі (2014 год). Гэта праект "Прыгажосць у падарунак", а ў ягоных рамках — "круглы стол", семінар, выстава "Настаўнікі і вучні". Наступным годам — выставы ў Гайнаўцы і Бялай Падлясцы (Польшча), арт-праект "70 гадоў міру" ў Берліне. У бягучым годзе — выстава ў цэнтры беларускай культуры пры Пасольстве Рэспублікі Беларусь у Польшчы і выстава "Kolo-art", якая ўжо экспанавалася ў Мінску і прызнана вартай для межнага турне. Куратарамі праектаў нязменна выступаюць Ала Непачаловіч і Наталля Сухаверхава.

Гэтую творчую справаздачу, у аснове якой супрацоўніцтва творцаў і дзяржаўных службоўцаў, я прывёў для ілюстрацыі вядомай тэзы "Хто грукае ў дзверы, таму і адкрываюць". Сакрат жа казаў: "Загавары, каб цябе пабачылі". Зрабі прапанову, ад якой не здолеюць адмовіцца, і, як кажуць у народзе, "будзе табе шчасце".

Фотафакт

Традыцыя званарства

У мінскім храме-помніку ў гонар усіх святых адбылася прэзентацыя кнігі даследчыка музыкі Алены Шацько "Колокольный звон Белой Руси", збор матэрыялаў для якой доўжыўся цягам 15 гадоў. Па дабраславенні мітрапаліта Філарэта (Вахрамеева) даследчык наведла 287 населеных пунктаў краіны, дзе знайшла сведчанні пра адметнасці беларускай традыцыі званарства. У час урачыстага мерапрыемства міністр культуры краіны Барыс Святлоў адзначыў важнасць вывучэння традыцыі беларускага званарства. Барыс Уладзіміравіч таксама ўручыў званарам, якія ўнеслі значны ўклад у захаванне гэтай нематэрыяльнай спадчыны, падзякі.

Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

Правілы паводзін з аўтарскім правам

(Заканчэнне. Пачатак тэмы ў № 16 — 20.)

3 4 красавіка ўступілі ў сілу змены ў Кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях адносна сферы аўтарскага права. "К" прапанавала начальніку Цэнтры па калектыўным кіраванні Нацыянальнага цэнтры інтэлектуальнай уласнасці Аляксею БІЧУРЫНУ пракаментваць сітуацыі, з якімі сутыкаюцца (ці ў якія могуць трапіць) работнікі ўстаноў культуры краіны, і іх магчымае развіццё з юрыдычнага пункта гледжання.

Настасся ПАНКРАТАВА

— У краіне працягваецца фестывальны сезон, рыхтуюцца шматлікія фэсты пад адкрытым небам. На такіх музычных мерапрыемствах часта выступаюць кавер-бэнды. Хто павінен несці адказнасць за выкананне аўтарскіх правоў кампазітараў і тэкставікоў?

— Арганізатары фестывалю. Адказнасць ляжыць на тым, ад каго паступіла ініцы-

ятыва правядзення мерапрыемства, хто збірае калектывы, распаўсюджвае білеты і рэкламную інфармацыю. Перш за ўсё арганізатары павінны заключыць дагавор з нашай установай. На практыцы ўсё часцей узнікаюць праблемы з арганізатарамі масавых мерапрыемстваў і, на дзіва, перш за ўсё з дзяржаўнымі арганізацыямі на кшталт філармоній ці буйных палацаў культуры. На жаль, мы з калегамі назіраем ужо выдубаваную мадэль пазбягання ад абавязку выплаты аўтарскіх ганарараў. Разумею, што не ад добрага жыцця культурныя да гэтага інструменту прыбягаюць, але...

У спробах эканоміі на выплаце аўтарскіх узнагароджанню ўстановы культуры пачынаюць прыцягваць трэцюю асобу — гэта можа быць індывідуальны прадпрымальнік ці таварыства з абмежаванай адказнасцю (асабліва любяць звяртацца да кагосьці з тэрыторыі той жа Расіі). Заклучаецца дагавор той ці іншай юрыдычнай прыроды (камісіі ці паручыцельства), па якім адказнасць за аўтарскія выплаты перадаецца гэтай старонняй асобе. А по-

тым у НЦІУ ад паважанай установы, якая мае шматгадовы вопыт правядзення мерапрыемстваў, прыходзіць ліст, маўляў, даручылі выплаціць аўтарскія ганарары канкрэтнаму чалавеку, але ён з'ехаў немаведама куды і мы не можам яго знайсці. На жаль, гэта становіцца павальнай схемай паводзінаў...

Па маім перакананні, тут культурныя падманваюць, у першую чаргу, сябе. Тое будзе сыходзіць з рук да першага скандалу. Хочацца са старонка газеты растлумачыць адказным людзям, што ўсё гэта — гульня з агнём, якая пры іншых роўных можа быць класіфікаваная як махлярства. Бывалі выпадкі, калі да нас трапілі дакументы з адкрыта падобнымі падпісамі. Мы звярталіся да пазначанага ў дакументах грамадзяніна: ён пацвердзіў, што паперу не падпісаў... Гэта шлях у нікуды, бо акрамя непасрэдна грамадзянскіх прэтэнзій, НЦІУ ўсё роўна будзе патрабаваць выці з тэрыторыі той жа Расіі). Заклучаецца дагавор той ці іншай юрыдычнай прыроды (камісіі ці паручыцельства), па якім адказнасць за аўтарскія выплаты перадаецца гэтай старонняй асобе. А по-

товыя ісці насустрач, разумеючы спецыфічныя эканамічныя ўмовы, у якіх знаходзіцца той ці іншы суб'ект. Аднак усё мае свае межы. Вось з адным суб'ектам Магілёўскай вобласці не так даўно сустрэліся ў судзе. На працягу двух гадоў арганізатар забяўляльных мерапрыемстваў адказваў, што грошай на выплату аўтарскіх адлічэнняў у яго няма, і пры гэтым працягваў ладзіць новыя канцэрты. Але куды падзеліся грошы, калі білеты былі прададзеныя? Аўтарскае ўзнагароджанне выплачваецца ў выглядзе пэўнага працэнта з сумы распаўсюджаных уваходных. Значыцца, яны былі скарыстаныя па другім артыкуле. Арганізатар абяцаў вярнуць неабходнае з наступнага канцэрту. Прабачце, але па вялікім рахунку гэта ўжо фінансавая піраміда (калі пакрыццё першапачатковага забяспечваецца за кошт продажу наступнага). У нашай краіне вядзецца сур'ёзнае процідзеянне такім фінансавым схемам і не хацелася б, каб гэтыя інструменты ўключыліся ў сферы культуры, дзе да пэўнага моманту была дастаткова ясная, празрыстая сітуацыя.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адказны сакратар: Юрый КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алес Клімаў, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Вольга РОПАТ; мастацкі рэдактар — Наталля ОБАД.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. "Культура", 2016. Наклад 4365. Індэксы: 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 27.05.2016 у 18.30. Замова 1936. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Бар'ер для "еўрарамонта"

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Як адзначыла дырэктар Замкавага комплексу "Мір" Вольга Папко, узроўнем выканання работ "Белрэстаўрацыі" яна цалкам задаволеная, але... апошнім часам, усё ж, аддае перавагу іншым падрадчыкам. Прычын некалькі: па-першае, тэрміны не заўсёды вытрымліваюцца, а па-другое — і гэта самае важнае — кошты на парадак вышэйшыя, чым у канкурэнтаў. Прычым часам бывае больш выгадна звярнуцца нават да замежных арганізацый, што, між іншым, таксама спецыялізуецца менавіта на рэстаўрацыі.

І гэтыя нараканні лішні раз сведчаць пра тое, што заканадаўчыя новаўвядзенні ні ў якім разе не павінны прывесці да манапалізацыі рынка. Іншая справа — стварыць бар'еры для дылетантаў, якія б прымусілі іх альбо спыніцца яшчэ на подступах да помніка спадчыны, альбо... навучыцца дасягаць адпаведнай вышыні. Навучанне і павышэнне кваліфікацыі спецыялістаў у галіне рэстаўрацыі таксама не стварае пакуль што зладжаную сістэму. У сваім дакладзе намеснік міністра культуры Аляксандр Яцко звярнуў увагу на недахоп метадычных матэрыялаў: выданняў, фільмаў, слайдаў і гэтак далей.

Даволі актуальную праблему закрануў намеснік начальніка ўпраўлення культуры галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Брэсцкага аблвыканкама Вячаслаў Гарбузаў. Рамонты вясковых храмаў часцяком робяцца наогул без прыцягнення падрадчыкаў — так бы мовіць, талкай альбо "гаспадарчым спосабам". Прычыну тлумачыць не трэба: наняць прафесіяналаў у прыхода проста не стае грошай. У некаторых выпадках такая "самадзейнасць" прывяла да вельмі згубных вынікаў, але часта менавіта яна вяртала да жыцця даўно закінутыя святыні.

Напэўна, многіх выпадкаў "псеўдарэстаўрацыі" можна было б пазбегнуць, каб ход работ старанна кантраляваўся спецыялістамі, адказнымі за ахову спадчыны "на месцах". Аднак, як засведчыла пасяджэнне калегіі, іх кампетэнтнасць па-ранейшаму пакідае жадаць шматкроць лепшага. Толькі траціна такіх спецыялістаў працуе непасрэдна ў структуры райвыканкамаў — то бок, выконваюць сваю функцыю на прафесійных умовах. Астатнія атрымалі яе "у нагрузку" да іншых службовых абавязкаў — скажам, музейшчыка альбо бібліятэкара. Адукацыю такія "спецыялісты шырокага профілю" могуць мець самую размаітую — сярод іх трапляюцца нават інжынеры і географы.

І таму ў праекце рашэння калегіі закладзена працоўка зацвярджэння ўніфікаваных функцыянальных абавязкаў для такіх спецыялістаў, а таксама патрабаванне да кожнага з іх прысвячаць гэтай справе не менш за два свае працоўныя дні ў месяц.

Нямала праблем ёсць і ў справе рэстаўрацыі рухомых матэрыяльных каштоўнасцяў, якой была прысвечана значная частка пасяджэння калегіі. Далёка не кожны музей — нават знаны і буйны — мае ў сваім штаце адпаведных спецыялістаў. Прыкладам, ва ўсёй Мінскай вобласці ён толькі адзін, на Магілёўшчыне рэстаўратараў двое. А на ўсю галіну — 71, прычым 20 — у Нацыянальным мастацкім музеі. Гендырэктар апошняга Уладзімір Пракапоў выступаў з прапановай увесці пасаду рэстаўратара ў кожную музейную ўстанову, фонды якой налічваюць больш за 15 тысяч адзінак.

Значная частка яго даклада тычылася падрыхтоўкі новых спецыялістаў. На думку Уладзіміра Пракапова, павяць паміж музейнай устаноў і ВНУ павінна быць больш шчыльнай, а студэнтам належыць паўнаважна інтэгравацца ў працэс рэстаўрацыі яшчэ падчас навучання, прыходзячы на практыку ўжо на другім курсе.

Падтрымку сярод прысутных знайшла і ідэя стварэння на базе Нацыянальнага мастацкага музея адзінага на ўсю краіну цэнтра рэстаўрацыі. Выбар базай установы зусім невыпадковы: менавіта часцяком робяцца наогул без прыцягнення падрадчыкаў — так бы мовіць, талкай альбо "гаспадарчым спосабам". Прычыну тлумачыць не трэба: наняць прафесіяналаў у прыхода проста не стае грошай. У некаторых выпадках такая "самадзейнасць" прывяла да вельмі згубных вынікаў, але часта менавіта яна вяртала да жыцця даўно закінутыя святыні.

Напэўна, многіх выпадкаў "псеўдарэстаўрацыі" можна было б пазбегнуць, каб ход работ старанна кантраляваўся спецыялістамі, адказнымі за ахову спадчыны "на месцах". Аднак, як засведчыла пасяджэнне калегіі, іх кампетэнтнасць па-ранейшаму пакідае жадаць шматкроць лепшага. Толькі траціна такіх спецыялістаў працуе непасрэдна ў структуры райвыканкамаў — то бок, выконваюць сваю функцыю на прафесійных умовах. Астатнія атрымалі яе "у нагрузку" да іншых службовых абавязкаў — скажам, музейшчыка альбо бібліятэкара. Адукацыю такія "спецыялісты шырокага профілю" могуць мець самую размаітую — сярод іх трапляюцца нават інжынеры і географы.

Пёстрый тюльпан 2016

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ МАСТЕРОВ ИСКУССТВ

Учора ў Брэскім акадэмічным тэатры драмы распачаўся Міжнародны фестываль мастацтваў "Пярэсты цюльпан". Упершыню ўвазе брэсчан прадставілі дзве канцэртныя праграмы, якія аб'ядналі шэдэўры сусветнага музычнага мастацтва ад класікі да нью-джаза. Арганізатарамі фестываля выступілі ўласна тэатр і кампанія "ГудПаўэр" пры падтрымцы "ВТБ Банка".

Настасся ПАНКРАТАВА

Як распавяла "К" намеснік генеральнага дырэктара ўстановы культуры па інфармацыі і арганізацыі

3 25 ліпеня па 2 жніўня ў вёсцы Гарадная Столінскага раёна Брэсцкай вобласці адбудзецца традыцыйны, пяты па ліку, Міжнародны пленэр ганчароў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Вёска Гарадная даўно вядомая ў Беларусі і нават у свеце сваім ганчарным промыслам, які бярэ пачатак яшчэ ў XV стагоддзі. Цікава, што ў мінулым паселішча мела статус мястэчка з Магдэбургскім правам і ўласным гербам, а на пачатку XX стагоддзя ганчарствам у Гарадной займалася больш за 200, а ў 1920 — 1930-я гады — каля паўтысячы сем'яў.

Сёння тут засталася 4 апошнія патомныя ганчары з дынастыі Кісялёў, Басаўцоў і Мірановічаў. Усё яны людзі сталага веку, нарадзіліся ў канцы 1920-х — на пачатку 1930-х, з'яўляюцца носьбітамі

На выставе пад назвай "Экспромт" у галерэі "Мастацтва" Стас Сугінтас прадставіў некалькі разнастайных тэм сваёй творчасці.

Серыя "Вясновы брыз" — гэта рамантычныя партрэты прыгажунь і сюжэтна-тэматычныя карціны з дзецьмі. Для аўтара дадзена тэма — адпачынак для душы, успамін пра нешта далёкае і цудоўнае, што ніколі не знікне з памяці, як смак любімага ласунка. Пэндзаль мастака рухаецца па палатне ўслед за крышталёнай марай, якая ўзнікла ва ўяўленні. Маляўнічая палітра і буйныя, пастозныя мазкі ўзмацняюць уражанне, з-за чаго твары герояў выглядаюць яшчэ больш далікатнымі і празрыстымі.

Ініцыятыва — бадай самае каштоўнае, што ёсць у развіцці творчасці і культуры. І важна, што ў Год культуры гэтая ініцыятыва працягваецца з падвойнай энергіяй. А хэштэг #2016годкультуры стаў назвай новай рубрыкі "К" і пазнакай для такіх матэрыялаў на спецыяльных рэсурсах газеты.

шымі аичынымі і замежнымі музыкантамі, а тэатру дапаможа яшчэ раз прыцягнуць да сябе ўвагу мясцовай публікі.

Адкрывала фестывальную праграму лаўрэат міжнароднага конкурсу піяніста ўмя Аляксандра Скрабіна ў Парыжы наша суайчынніца Марына Кулаў. Яна пад-

Сёння ўвечары на сцэну вялікай залы акадэмічнага тэатра ізноў выйдзе Ігар Алоўнікаў і Марына Кулаў з прэм'ерай твора Вольфганга Амадэя Моцарта ў іх выкананні — канцэрта для двух фартэпіяна з аркестрам. На сцэне з'явіцца і Камерны аркестр Беларускай дзяржаўнай філармоніі на чале з яго мастацкім кіраўніком і галоўным дырыжорам Яўгенам Бушковым.

Упершыню ў Брэст прыедуць выканаўцы сімфанічнага аркестра Марыінскага тэатра (Санкт-Пецярбург) на чале з дырыжорам і салістам Антонам Гакелем (ён таксама з'яўляецца дырыжо-

"...Цюльпан" для Брэста

гледача Ларыса Навіцкая, з ініцыятывай стварэння такой імпрэзы ў тэатр звярнулася сама мясцовая кампанія. "У тэатры цудоўная акустыка, вялікая зала, якая можа запрасіць значную колькасць аматараў музычнага мастацтва. Да ўсяго, знаходзіцца ў цэнтры горада, адпаведна, становіцца большым кола патэнцыйных наведвальнікаў. А яшчэ ў нас маюцца два ўласныя шыкоўныя раялі, што вельмі зручна для ўдзельнікаў фестываля, — дадала суразмоўца. Са слоў спадарыні Ларысы, фестываль падорыць брэсчанам знаёмства з найлеп-

рыхтавала вялікую сольную праграму, у якую былі ўключаны творы Скарлаці, Бетховена, Шапэна, Сэн-Санса. Таксама піяністка выступіла ў дуэце з народным артыстам Беларусі Ігарам Алоўнікавым. Да публікі таксама выхадзіў лаўрэат міжнароднага конкурсу і фестываляў джаз-бэнд "Muzzart" з праграмай "Нью-джаз". Брэсцкіх музыкантаў добра ведаюць у родным горадзе. Адметнасць іх творчасці — спалучэнне класікі, нацыянальнага фальклору і джаза, а таксама незвычайна аўтарскія апрацоўкі кампазіцый.

рам і салістам мадрыдскага "European Royal Ensemble"). Гараджане пачуюць канцэртмайстра і саліста-скрыпача Аляксея Лукірскага, альтыстку Лізавету Беражнову і скрыпачку Алену Чарнаказ. Зрэшты, гэтыя музыканты сумесна з нашым аркестрам падрыхтавалі для Брэста прэм'еры: "Поры года ў Буэнас-Айрэсе" Астара Пьяцолы — Леаніда Дзясятнікава і "Сюіта для скрыпкі з аркестрам" Курта Атэрберга.

Ларыса Навіцкая спадзяецца, што "Пярэсты цюльпан" стане штогадовай падзеяй для тэатра.

Пяты пленэр

Мастры ганчарных промыслаў збіраюцца ў Гарадной.

традыцыйных тут рамесных ведаў і навыкаў, сакрэтаў тэхналогіі апрацоўкі матэрыялу, мастацкіх прыёмаў стварэння ганчарных формаў.

Як неаднаразова пісала "К", яшчэ ў 2003 годзе па рашэнні Столінскага райвыканкама ў Гарадной быў створаны Цэнтр ганчарства ў памяшканні СДК. Тут навуцаюцца мясцовыя школьнікі,

якім ганчарную справу выкладаюць патомныя майстры.

А з 2008 года ў Гарадной па ініцыятыве Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра праводзіцца Міжнародны пленэр ганчароў. Ужо адбыліся чатыры такія акцыі, у якіх прынялі ўдзел майстры-ганчары з 12 краін. За гэтыя гады ў Цэнтры ганчарства сабрана вялікая

калекцыя ганчарных і керамічных вырабаў, якія могуць стаць падмуркам для будучага музея ганчарства, якое пакуль што ў Беларусі няма.

Сёлетні пленэр, як распавяла "К" загадчык аддзела традыцыйнай культуры Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра Ларыса Быцко, плануецца пры ўдзеле майстроў-глінамесцаў з Беларусі, Арменіі, Літвы, Польшчы, Украіны і Расіі. Але, як адзначыла суразмоўца, гэта яшчэ не канчатковы склад удзельнікаў: спіс гасцей удакладняецца, і, цалкам магчыма, будзе значна пашыраны.

Нагадаем, што да ўдзелу ў пленэры запрашаюцца майстры керамікі, якія валодаюць тэхналагічнымі і мастацкімі прыёмамі вырабу дробнай пластыкі і ганчарства, а таксама займаюцца адраджэннем і развіццём ганчарнага промыслу. Заўважым, на ўдзел падаюцца да канца мая.

Матрыца экспромта

Стас Сугінтас. "У матрыцы".

Другая серыя работ называецца "Эпізоды". У карцінах "Аўтаканцэрт", "У матрыцы" мастак нібы спыняе час. Аднак рух працягваецца ў гульні фарбаў, вясёлкавых пералівах і ўсёй кампазіцыі. Палотны "Пацалуў сябе", "Гульня з агнём", "Надзея" закранаюць

вострыя сацыяльныя праблемы сучаснага грамадства, заклікаючы гледача да асэнсавання іх і дыялогу. Творчасць Стаса Сугінтаса разнастайная і ёмістая, што дае яму поўнае права лічыцца адным з самых неардынарных беларускіх мастакоў.

А нарадзіўся ён у літоўскай сталіцы, дзе вучыўся ў школе для адораных дзяцей. Пасля заканчэння Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў выкладаў малюнак у дзіцячай мастацкай школе ў Мінску, працаваў дызайнерам у сферы рэкламы. Сёння з творчасцю гэтага мастака знаёмыя і беларусы, і замежныя аматары мастацтва: прынамсі, яго працы знаходзяцца ў галерэях і прыватных калекцыях Заходняй Еўропы, Азіі і ЗША. Пастаянны ўдзельнік выстаў і праектаў, Стас Сугінтас вылучаецца смеласцю мастацкага выказвання і яркай падмайстраванай апрацоўкай.

"Лічбавы" падыход

Фестывалю не будзе. А чаму?

У Беларусі праводзіць культурнае мерапрыемства сёння намат больш складана, чым год ці два таму. Наведвальнікаў значна менш, сродкаў — таксама небагата як у патэнцыйных глядачоў, так і ў ініцыятараў падзеі, а ладзіць, напрыклад, нейкі фестываль ці імпрэзу па прынцыпе "цяп-ляп — і гатова", асабліва калі раней адзначаўся высокі арганізацыйны ўзровень, нікому, натуральна, не хочацца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Вось і даводзіцца з гэтых прычын — у першую чаргу, натуральна, фінансавых, — фестывалі сёлета ўвогуле... не рабіць ці пераносіць на наступныя, больш "тлустыя", гады. Як згадаў, не адбудзецца ў 2016-м фестываль "Беларускія фанфары", што традыцыйна ладзіўся ў маі ў Баранавічах: мерапрыемства, як паведамлілі арганізатары, запланавана прававесці налета. Але гэта толькі вяршыня айсберга.

Фінансавыя праблемы сёння адчуваюць не толькі раённыя ці абласныя фестывалі, "дакаціліся" яны і да маштабных міжнародных форуму. Гаворка пра Міжнародны каталіцкі фестываль хрысціянскіх фільмаў і тэлепраграм "Magnificat", які стала ладзіць у Мінску і Глыбокім. Названы фэст набыў размах і розгалас: за 11 гадоў на ім прадэманстравалі больш за 300 фільмаў з 42 краін свету. Але сёлета названага кінафоруму ў Беларусі не будзе.

Як распавёў прэсе дырэктар фэсту, лаўрэат прэміі "За духоўнае адраджэнне" рэжысёр Юрый Гарулёў, з моманту стварэння фэст існаваў пераважна за кошт падтрымкі каталіцкіх фондаў, якія ў апошнія гады адмаўляюцца ад далейшага супрацоўніцтва. Нягледзячы на гэта, Юрый Гарулёў верыць: фестываль зможа працягнуць сваё жыццё і без згаданай фінансавай падтрымкі, дзякуючы ахвяраванням хрысціян. "З дазволу Канферэнцыі каталіцкіх біскупаў два разы на год у парафіях маглі б збірацца ахвяраванні на ўтрыманне фестывалю. Але, як паказвае практыка, сёння не ўсе ведаюць, што такое "Magnificat", таму 2016-ы аргкамітэт вырашыў скарыстаць для "Рэха Magnificatu" — паказаў стужак фэсту розных гадоў у парафіях краіны".

Таксама ў маі не адбыўся яшчэ шэраг фестывалю. Напрыклад, жыхары Пінска Брэсцкай вобласці не дачкаліся другога па ліку "Color Festival", які меркавалася ладзіць у мінулую суботу. Праўда, прычына тут крыху іншая, не фінансавая. Як паведамлілі ў гарвыканкаме, арганізоўваць фэст узяліся жыхары горада, якія аказаліся не падрыхтаванымі да правядзення масавага ме-

рапрыемства. Толькі пры ўмове выпраўлення імі ўсіх выяўленых недахопаў фестываль у Пінску адбудзецца. Але, вядома ж, у іншы час... Да слова, такі ж фестываль фарбаў "Holi" не адбыўся ў Лідзе, што на Гродзеншчыне, і таксама па віне арганізатараў. Справа ў тым, што фэст планавалася ладзіць у Дзень Перамогі, на што, скажам так, не зусім пазітыўна адгукнуліся многія жыхары горада. Так што забрудзіць адзенне фарбай можна будзе ў Лідзе ў чэрвені.

Але вярнуся менавіта да фінансавых праблем. Бо як ні круці, а грошай цяпер сапраўды не густа, і з-за гэтага пакутуюць не толькі арганізатары фестывалю, але і ўстановы культуры краіны. Напрыклад, Музей гарадскога побыту і гісторыі Гродна Яншуа Паруліса шукае інвестараў для працягу дзейнасці. Прыватны музей наведвае не так шмат людзей, і паўстае пытанне пра закрыццё цікавай установы. А тут ёсць на што паглядзець: гаспадар музея сабраў у сваім доме цікавую калекцыю самых розных самабытных рэчаў, якія здзіўляць любога дасведчанага калекцыянера і аматара мінушчыны.

Выйсце з праблемнага кола, мяркую, можа быць адно: рэкламаваць сябе на бясплатных платформах і зарабляць усімі спосабамі. Так, дарэчы, і робяць культурныя многія раёнаў. Як паведамліла "К" намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Калінкавіцкага райвыканкама Іна Губар, у краязнаўчым музеі нядаўна распрацавалі цікавы турмаршрут, дзякуючы якому ў скарбонку платных паслуг музейшчыкі плануюць пакласці да 36 мільёнаў цягам года. Маршрут распачнецца з экскурсіі па ўстанове, дзе можна ўбачыць, скажам, бівень маманта, потым наведвальнікі завітаюць у "сталіцу" беларускага гумару Аўціюкі, пабываюць на стаянцы першабытнага чалавека і ў былым калегіуме іезуітаў у Юравічах, наведваюць крыніцу ў вёсцы Пеніца, а таксама ўбачаць рэканструкцыю партызанскай стаянкі ў вёсцы Гулевчы.

І гэта яшчэ не ўсё. Па словах Іны Губар, нядаўна ў Калінкавічах, на першым паверсе мясцовага раённага Цэнтра вольнага часу, адкрылася кафэ сямейнага адпачынку. У ім мясцовыя культурныя работнікі плануюць рабіць цікавыя дзіцячыя забаўляльныя праграмы з удзелам клоўнаў і роставых лялек. Папярэднія разлікі паказваюць, што пры ўмове правядзення двух такіх мерапрыемстваў на тыдзень установа культуры за год можа зарабіць да 50 мільёнаў рублёў цягам года. Гэта, фактычна, 10 % да плана платных паслуг установы культуры. Што і кажаць, планы ў культурніцкай Калінкавіччыны — амбіцыйныя. Але, як вядома, хто не рызыкуе...

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

А як у іх?

Сапраўды, у многіх краінах свету акцыя "Ноч музеяў" ладзіцца бясплатна, напрыклад, у суседняй Польшчы. Так, у сёлета музейнай акцыі, што праходзіла з 14 па 15 мая, прынялі ўдзел толькі ў Варшаве больш за 250 устаноў рознага кшталту. Скажам, тамтэйшы Нацыянальны музей, акрамя вольнага ўваходу, прапаноўваў наведвальнікам прагляд фільма "Страчаны музей", дзе распавядалася пра творы мастацтва, зніклыя з польскіх калекцый падчас II Сусветнай вайны.

Упершыню ў "Ноч музеяў" можна было наведваць Варшаўскі цэнтр бяспекі, Нацыянальны аўдыявізуальны інстытут ды Цэнтр мусульманскай культуры. Для ўдзельнікаў акцыі варшаўская мэрыя запусціла дзевяць музейных аўтобусных ліній. А

алагічны музей "Верхні горад", як і музей імя Петруся Броўкі бралі за ўваход 50 тысяч рублёў (праўда, Петрусям уваход у апошнюю ўстанову культуры быў бясплатным). У касах Нацыянальнага гістарычнага музея стаяў чэннік у 175 тысяч за дарослага, 135 тысяч — студэнта, 115 тысяч — школьніка. Праўда, у гэты кошт было ўключана наведванне яшчэ аднаго музея — Прыроды і экалогіі. (Пры папярэднім продажы — 135 тысяч для дарослага і 120 — для школьніка і студэнта.)

Такім чынам, паход у Нацыянальны гістарычны сярэднястатыстычнай беларускай сям'і з двух дарослых і школьніка абышоўся ў 465 тысяч рублёў. Калі ж у сям'і два школьнікі, "Ноч музеяў" пацягнула на 570 тысяч рублёў. Вось вам і тыя 25 долараў, якія так уразлілі аднаго з наведвальнікаў інтэрнэт-парталу...

ба было "развітацца" ў "Ноч музеяў" па-за сталіцай. Так, музей Беларускага Палесся ў Пінску ў дзень акцыі рэалізоўваў білеты па 50 тысяч рублёў. Да таго ж усім ахвотным прапаноўвалася ў гэты дзень наведваць скляпенні калегіума езуітаў — будынка, у якім і месціцца ўстанова. Па словах супрацоўнікаў, экскурсія ў музейны падземеллі выклікала цікавасць у многіх гасцей "Ночы музеяў", таму на ўсіх білетаў проста не хапіла (экскурсія такая была ўсяго адна.) Цалкам магчыма, што з цягам часу падобныя паходы па падвалах калегіума стануць для наведвальнікаў традыцыйнымі.

Музей гісторыі Магілёва за ўваход ва ўстанову культуры ў Ноч музеяў браў плату ў 30 тысяч рублёў з дарослых і 15 тысяч — са школьнікаў. Магілёўскі абласны краязнаўчы музей імя Еўдакіма Раманава выставіў цэны ў 40 і 20

ды раённыя музеі ў дзень акцыі шчыравалі напоўніцу: стваралі цікавыя выставы, ладзілі квэсты і імпрэзы, а таксама запрашалі творчыя калектывы, каб разнастаіць заяўленую музейную праграму. Адсюль, хоцькі-няхочкі, і давялося рабіць плату за ўваход ва ўстанову культуры, бо бюджэтных грошай, каб аплаціць тым жа артыстам іхнія спевы, танцы, забаўляльную праграму, цяпер, як ніколі, не стае.

Да таго ж, варта ўлічыць той факт, што без платы за ўваход у музейныя ўстановы прыйшло б вельмі шмат людзей. А музеі часам проста не разлічаны на цэлыя натоўпы наведвальнікаў і турыстаў. Таму, магчыма, грошы за білеты — гэта і абарона ад занадта вялікага наплыву людзей ды, натуральна, тая ж бяспека для тых, хто завітае на імпрэзу...

Платна ці бясплатна: галоўнае пытанне "Ночы музеяў-2016"

для турыстаў на Параднай плошчы польскай сталіцы быў адчынены інфармацыйны пункт, дзе распаўсюджваліся матэрыялы пра ўсе цікавосткі музейнай ночы...

Што да Расіі, дык у "Ночы музеяў" прынялі ўдзел сотні музейных устаноў. Напрыклад, у Маскве ўсе музеі, галерэі, арт-цэнтры і выставачныя пляцоўкі можна было наведваць "па акцыі" бясплатна. У Санкт-Пецярбургу для наведвання ўсіх аб'ектаў музейнай ночы трэба было набыць адзіны білет (400 расійскіх рублёў (прыкладна 120 тысяч беларускіх для наведвальнікаў, старэйшых за 7 гадоў). У Екацярынбургу падчас "Ночы музеяў" таксама дзейнічаў адзіны білет коштам у 300 расійскіх рублёў (прыкладна ў 90 тысяч беларускіх рублёў). А вось, скажам, у Казані большасць мерапрыемстваў музейнай ночы прайшлі задарма.

Тысяча тысяч і 25 долараў

У Мінску пра вольны ўваход застаецца пакуль толькі марыць. Так, Нацыянальны мастацкі музей рэалізоўваў білеты на "Ноч музеяў" за 75 тысяч (папярэдне) і за 100 тысяч у дзень акцыі. Архе-

Музей-майстэрня Азгура брала з наведвальнікаў 100 тысяч (папярэдне) і 150 тысяч у дзень акцыі, Гасцеўня Уладзіслава Галубка за ўваход прапаноўвала "развітацца" з 40 і 30 тысячамі рублёў (з дарослых і школьнікаў, адпаведна), Дом-музей І з'езда РСДРП — з 50 і 30 тысячамі рублёў, а вось Літаратурны музей Янкі Купалы не першы год сапраўды адзначаўся самай дэмакратычнай цаной — у адну тысячу рублёў. "Тысяча — гэта сімвалічны кошт: мы проста хочам падлічыць колькасць людзей, якія да нас прыйдуць", — тлумачылі наведвальнікам супрацоўнікі музея. Дарэчы, летась такіх купюр пасля "Ночы музеяў" у купалаўцаў назапасілася больш за тысячу.

Калі ж падводзіць нейкія вынікі, дык можна сказаць, што наведвальнікі сталічнай "Ночы музеяў" мусіў аддаць ад 40 да 80 тысяч рублёў за ўваход, а часам, як ужо згадвалася, і больш. Праўда, калі разлічваць сямейныя паходы ва ўстанову культуры, дык сумы будуць, натуральна, значна большыя...

А што ў рэгіёнах?

Таксама прыкладна з 40 — 50 тысячамі рублёў трэ-

тысяч рублёў адпаведна. На дзіва, музейная ноч у абласным цэнтры каштавала танней, чым у згаданым вышэй Пінску. Да слова, амаль такія ж самыя цэны — у 30 і 20 тысяч рублёў — былі заяўлены ў Гродзенскім дзяржаўным гісторыка-археалагічным музеі 20 мая. Мерапрыемства з нагоды "Ночы музеяў" называлася "Сны ў майскую ноч". Падчас акцыі ўсе ахвотныя маглі наведваць музейную тэрыторыю, дзе супрацоўнікі ўстановы культуры разгарнулі праграму ў стылі сюррэалізму з працай сінема-салона, незвычайнага даследача бюро, катаннем на рэтра-аўтамабілі, модным паказам, дыскаткай у стылі транс, майстар-класамі ад ролер-школы і квэстам у Старым замку...

А вось, скажам, "Ноч музеяў" у гомельскім філіяле Веткаўскага музея стараабрадніцтва і беларускіх традыцый імя Фёдара Шклярава праішла... бясплатна. Усе выставачныя залы былі адкрыты для наведвальнікаў, майстры народнай творчасці прадстаўлялі гараджанам свае ўнікальныя вырабы, тут жа, у музеі, ладзіліся майстар-класы, адбыліся гульні і забаўляльныя праграмы для дзяцей, а ўвечары распачаўся канцэрт і старадаўнія танцы...

Галасуем

за сямейны білет?

Што ж, можна падвесці пэўныя вынікі. Натуральна, сталічныя, абласныя

З другога боку, "Ноч музеяў" на тое і разлічаная, каб у музейныя ўстановы прыйшло як мага больш гасцей — менавіта тых, якія зазвычай у падобныя ўстановы культуры зазіралі хіба што ў школьныя гады. Плата за ўваход сапраўды нівелюе гэтую цікавую ідэю міжнароднай музейнай акцыі. Да таго ж, скажам, сталічная "Ноч бібліятэк", пра якую нядаўна пісала "К", ладзілася з бясплатным уваходам... І калі бібліятэкары натоўпаў не збаяліся, чаму іх баяцца музейшчыкі?

Акрамя таго, 500 ці нават 300 — 400 тысяч рублёў за сямейны паход на адну імпрэзу — гэта сапраўды занадта, асабліва з улікам наяўнай эканамічнай сітуацыі, калі літаральна ўсе пачынаюць ашчаджаць і лічыць свае грошы. Можа, у музеях варта было прадугледзець набыццё нейкага сямейнага білета, які даваў бы права на зніжкі? Або прадаставіць на "Ноч музеяў" асобную дзіцячую праграму, якую маглі наведваць разам з маленькімі хлопчынкамі і дзівуцьнікамі таксама і бацькі, прычым за значна меншы кошт? Пытанні тут, што ні кажы, застаюцца, і ўжо ад музейшчыкаў залежыць, як успрымуць мінчане і жыхары іншых гарадоў Беларусі наступную міжнародную акцыю. Праўда, бясплатнай яна, мяркую, дакладна ўжо не будзе...

Ад рэдакцыі

У наступных нумарах "К" мы плануем апытаць кіраўнікоў шэрагу айчынных музеяў наконт таго, ці змаглі яны "адбіць" затрачаныя сродкі на "Ноч музеяў", ці адчувалі яны меншы наплыў наведвальнікаў з-за значных коштаў на білеты і ці плануецца ў будучыні як змяняць названыя цэны, так і праводзіць больш гнуткую цэнавую палітыку ў дачыненні да сем'яў, дзяцей і падлеткаў... І ці не стануць калі-небудзь "Ночы..." у Беларусі ўсё ж такі бясплатнымі?..

У 6-томным даведніку прааналізавана развіццё айчыннай культуры, а таксама, скажам, уплывы на яе з боку прадстаўнікоў тых нацыянальных меншасцяў, што жывуць на тэрыторыі Беларусі. Мы перакананы: калі будзем ведаць гісторыю, ствараць новую культуру на платформе той, што ўзбагалася стагоддзямі нашымі продкамі, тады і нацыя будзе жыць, і краіна будзе развівацца ды мець значны ўплыў у сусветнай прасторы.

Як стваралася энцыклапедыя? Усё пачынаецца з ідэі, затым — складанне слоўніка. Так, у гэтай 6-томнай больш за 15 тысяч артыкулаў. Потым слоўнік аддаецца на рэцэнзаванне ў Нацыянальную акадэмію навук Беларусі, і толькі пасля ствараецца творчы калектыў — знаходзім аўтараў для напісання пэўных артыкулаў. І гэта, заўважу, даволі складаны працэс.

Мы не рабілі акцэнт на адным пэўным раздзеле — важна было паказаць маштабнасць, глыбіню нашай культуры. Задача энцыкла-

Паўтарагадзінная праграма была прысвечана 75-м угодкам Уладзіміра Мулявіна: класічны рэпертуар ансамбля “Песняры”, якому і я аддаў немалы адрэзак жыцця, выконвалі салісты цэнтра — дзеці ва ўзросце ад 3 — 4 гадоў ды падлеткі. Я быў уражаны тым, наколькі “смачна”, беражліва, небанальна, па-даросламу ўсё праспявалі. Менавіта такія канцэрты трэба паказваць па нашых цэнтральных тэлеканалах замест таго смецця, што часцяком па іх транслюецца. Мяне, які чуў шмат самай рознай музыкі, здзівіць цяжка. Але аднаго з хлапчукоў можна хоць заўтра адпраўляць на самыя прэстыжныя конкурсы хоць у краінах былога Савецкага Саюза, хоць на “Еўрабачанне” — настолькі высокі ўзровень майстэрства навідавоку.

Сам я нічога не выконваў — толькі распавёў крыху пра творчы шлях “Песняроў” і пра свой, які ў чымсьці нагадвае дарогу сённяшніх юных артыстаў. Я шчаслівы, што ў Беларусі ёсць такія таленавітыя зорачкі, і мне адначасова сумна, што сёння,

А ўжо цяпер любіць наведвальнік філіяла Вішнёўскай школы мастацтваў у Багданаве можа пазнаёміцца не толькі з творамі дзяцей, але і з гісторыяй роду Рушчыцаў, з рэпрадукцыямі здымкаў мастака і яго сям’і, а таксама пейзажаў Яна Булгака. Наведвальнікаў сустрае і з дзясятка палотнаў сучасных беларускіх мастакоў, якія працавалі над імі ў Багданаве. Мяркую, усіх зацікавіць і экспазіцыя на тэму магчымага адраджэння маёнтку.

Так што — усё пачынаецца з Радзімы. На мой погляд, у гэтым асноўны сэнс падобных пленэраў. Відавочна, што яны нясуць адметны стымул для эстэтычнага выхавання праз маляванне менавіта на малой радзіме. Валожыншчына ж — якраз той край, дзе няма агрэсіўнага нашэсця, “папсы”. Край, дзе на 150 кіламетраў у любы бок толькі вішнёўскі касцёл застаўся за ўсю сваю гісторыю касцёлам, а не часовым зернясховішчам ці складам. Край, дзе пралягала мяжа франтоў у Першую сусветную вайну.

Толькі паслядоўнасць, добразычлівасць, увага і ўпартасць шэрагу зацікаўленых асобаў дае падставы для ўпэўненасці, што сімвал нямалага абшару, якім з’яўляецца сёння невялікі музейчык Рушчыца, мае ўсе пер-

Пашпарт культуры, а не “сёрфінг”

Уладзімір АНДРЬЕВІЧ, дырэктар выдавецтва “Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”

Энцыклапедыя “Культура Беларусі” — універсальнае выданне, якое глыбока паказвае гісторыю культуры Беларусі, народнае і прафесійнае мастацтва, тых асоб, якія зрабілі важкі ўнёсак у развіццё нашай культуры.

педыі — зафіксаваць тое, што працавана, зрабіць, скажам так, пашпарт. Таму каштоўнасць “Культуры Беларусі” ў даставярных, навукова абгрунтаваных фактах. У планах — на аснове ўніверсальнай энцыклапедыі зрабіць, магчыма, асобныя выданні па кіно, па жывапісе... (Скажам, энцыклапедыі кіно ў Беларусі няма, а хіба малым будзе аб’ём толькі тых артыкулаў, якія тычацца кінастудыі “Беларусьфільм” і яе карцін?) Дарэчы, летась мы зрабілі Энцыклапедыю Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і

балета, таму вопыт вузкай прафілізацыі маем.

З якімі пытаннямі сутыкнуліся? Зразумела, эканамічная сітуацыя “адбіваецца” на ўсім. Але не гэта галоўнае. Шкада, што становіцца ўсё менш спецыялістаў, якія глыбока вывучаюць тую альбо іншую сферу ў галіне культуры. Думаю, “кліпавасць” успрымання інфармацыі і наогул жыцця — хуткасць, апэратыўнасць не дазваляюць спецыялістам глыбока прасякнуча сутнасцю. Сучасную сітуацыю я называю “сёрфінгам”: зараз усё ўспрымаецца “павярхоўна”. Ду-

маю, мы перажывём гэты перыяд, і ён дасць штуршок да развіцця культуры. Моладзь цікавіцца ёй, нейкі паварот заўважны, і гэта натхняе. Галоўнае, каб была ўзаемадапамога. Трэба знайсці ўзаемаразуменне, каб пакаленням “ісці” разам.

Дадам, што ў мяне станючае стаўленне да электроннага выгляду энцыклапедыі. Інтэрнэт — носьбіт інфармацыі, які прыстасоўваецца да нашага жыцця. Лічу, ад паралельнага развіцця Сеціва, кнігавыдавецкага дзейнасць, тэлебачанне, кіно, тэатр толькі ўзаемаўзбагацяцца.

А культура Беларусі - не толькі музыка, кіно, кнігавыданне... Гэта і культура нашага жыцця, якая ствараецца з таго, як мы ўспрымаем канкрэтную сферу нашай культуры.

Занатавала Вольга РОПАТ

А нізкае выветрыцца...

Леанід БАРТКЕВІЧ, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь

На мінулым тыдні як ганаровы госць пабываў у Гомельскім абласным драматычным тэатры, дзе урачыста святкаваў 10-годдзе прадзюсарскі цэнтр “ARTbiz” Гомельскай абласной філармоніі, і пра 5 гадоў тутэйшага дзіцячага эстрадна-вакальнага праекта не забыліся. Дык вось: гэта было нешта непараўнальнае, да гэтага часу знаходжуся пад уражаннем ад убачанага ды пачутага.

каб атрымаць асалоду ад чыстай, не змішаванай з ніякімі “дамешкамі”, прыгожай, мілагучнай беларускай мовы, трэба яшчэ адшукаць месца, дзе б такую пачуць. Я ж бачу, што дзеці хочучь яе ведаць, хочучь умець на ёй размаўляць, спяваюць на ёй. Але агульнапрынятае да яе стаўленне ў нас такое: ёсць, не памерла — вось і добра!

Нядаўна пагартаў падручнік беларускай мовы, дык шмат новага даведаўся, шмат новых слоў адкрыў, якія, на мой погляд, да беларускай мовы ніякага дачынення не маюць —

нешта такое знівеляванае, нехарактэрнае нашаму маўленьню... Вось чаму не лішнім быў бы бясплатны “рэпрадуктар” у кожную кватэру, дзе “круціліся” б песні, казкі, перадачы на беларускай.

Сёння модна ляць савецкае, а я шмат у чым удзячны таму часу. Хтосьці кажа, што ў СССР заціскалася ўсё нацыянальнае, у тым ліку ў галіне культуры, а я не памятаю такога. Відаць, гэтыя “зацісканні” ў Беларусі прайшлі міма, бо менавіта з тых часоў я вынес любоў да ўсяго беларускага. А адкуль яна ўва мне? У тым

ліку дзякуючы хатняму выхаванню, і школьнаму.

1 чэрвеня адзначаюць Міжнародны дзень абароны дзяцей. Ад чаго я сёння абараніў бы маладых у сферы культуры? Канешне, шмат усялякага глупства да яе прыбіваецца: і пахабнага, і залішне эпатажнага, і пазбаўленага агульначалавечых нормаў маралі. Але ж мы праз час забаронаў праходзілі: нічога добрага яны не прынеслі. Проста павінен быць выбар, каб у тэле- ды радыёэфіры было месца, калі ўжо так здарылася, і песням “пра што бачу — пра тое і спяваю”, дзе няма ні мелодыі, ні тэкстаў, і песням з глыбокім сэнсам. Не трэба агароджваць, не трэба ставіць бар’еры. Я чамусьці веру ў тое, што, поруч з самымі лепшымі ўзорамі сучаснай культуры дзеці, падлеткі напайняюцца паралельна і сапраўдным, адвечным мастацтвам. Чамусьці мне здаецца, што высокае ў іх застанецца, а нізкае выветрыцца...

Занатаваў Алег КЛІМАЎ

Рэгіён Рушчыца

Алесь КВЯТКОЎСКИ, мастак, педагог

Калі ехаў на прысвечаны Фердынанду Рушчыцу VI Рэгіянальны дзіцячы пленэр у Багданаве Валожынскага раёна, адчуваў сумнеў у далейшым развіцці гэтай ідэі. Але ж хваляванні засталіся марнымі. Сёлета, акрамя таленавітых дзяцей з Валожынскага рэгіёна, на пленэр прыехалі юныя мастакі з Мінска, а яшчэ і з Літвы. Руку супрацоўніцтва працягнулі выкладчыкі мастацтваў з польскай Торуні. Магчыма такім чынам зладзіцца выданне каталогу пленэраў.

спектывы захавання і развіцця. “Мастак верыў сам і хацеў прымусяць паверыць іншых, што гэты край — не Богам забытая правінцыя, а краіна са сваёй прыгажосцю і эстэтычным густам”, — гэта думка актуальная і сёння, таму музей у Багданаве і ёсць з’ява, якой пажадана развівацца. Зразумела, у будучыні гэтая экспазіцыя мае стаць філіялам музея “Мастацтва Валожыншчыны” ў былым палацы Тышкевічаў — самым сэрцы райцэнтра.

Павага да гісторыі — гэта павага да сябе, да сваіх дзяцей. Мо нехта спытае: а каму патрэбен той Рушчыц? Ну, мне ды табе, духоўна насычаным... А які чыноўнік, дырэктар АПК, кіраўнік банка скажа наўпрост:

“Колькі ж можна выгадаць з таго Рушчыца?”

Што і казаць — Фердынанд Рушчыц для цэлага рэгіёна Беларусі — брэнд, прычым — духоўны, якім і гандляваць нельга. А кожнаму беларусу варта ведаць пра ягонае жыццё ды творчасць. Такія словы я кажу сваім студэнтам, менавіта — тым, хто цікавіцца беларускім мастацтвам. Таксама я кажу: гэта жаліва, што рэалістычная школа можа адысці. А ўзамен — хаос? Ці падробка? Вунь — кітайскія навучыліся і нашы традыцыйныя саломку з керамікай, і цацкі з вышыванкамі вырабляць.

І яшчэ. Дзіцячая творчасць для мяне — гэта стан нацыі. Па іх творах адразу бачна — дзе ёсць

Дзяжурны па нумары

Калі пра старажытнасць нам распавядаюць зноўдзеньня ў нетрах артэфакты, дык пра нядаўнюю гісторыю — найперш, фотаздымкі і асабліва кадры відэахронікі.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Гісторыя на відэа

Некалькі гадоў таму давалося пабываць на ўрачыстасцях да ўгодкаў бітвы на Беразіне 1812 года. Пабачыць рэканструкцыю баявых дзеянняў атрымалася дзякуючы здымачнай групе “Беларускага відэацэнтра”, які ў той час займаўся фіксацыяй сучаснай гісторыі, — у іх аўтаматлі аказалася вольнае месца. На свае вочы пабачыў, як фарміруецца (з улікам патрабаванняў да адзнятага матэрыялу) сучасная відэахроніка. Сёння ўжо няма такой арганізацыі як “Белвідэацэнтр”. Аднак, сучасная гісторыя фіксуецца спарадычна — дакументалістамі, мясцовымі і нацыянальнымі тэлеканаламі, грамадскімі арганізацыямі і ўладальнікамі відэакамер, у тым ліку ў смартфонах. Гэтыя відэаархівы належна не ўпарадкаваны і не прааналізаваны, пра што неаднаразова казалі супрацоўнікі Беларускага дзяржаўнага архіва кінафотафондадакументаў, якія наракаюць, як ні дзіўна, на недахоп сучасных відэахронік.

Але праблема не толькі з фіксацыяй знакавых мерапрыемстваў. Шмат казалася на старонках “К” пра важнасць захавання на відэа абрадаў, многія з якіх знікаюць на нашых вачах разам з іх носьбітамі. І калі абрады апошнім часам сталі рэгулярна ўносіцца ў спіс нематэрыяльнай спадчыны, што садзейнічае іх фіксацыі, то тэхнікі народных майстроў могуць быць незваротна згубленымі. Неаднаразова ў раёнах чуў расповеды пра ўнікальных людзей, якія маглі б праславіць не толькі свой раён, але і краіну. Вось толькі мала дзе гатовы паказаць “відэакурс народнага майстра”. Дзесьці няма тэхнікі, дзесьці — распараджэння кіраўніцтва, а сям-там не задумваліся пра гэта...

Многія школьнікі не толькі не ўяўляюць жахі Вялікай Айчыннай вайны, ды і пра паваеннае жыццё ў Савецкім Саюзе маюць павярхоўныя веды — а гэта побыт іх бацькоў і дзядоў. Таму адзначу грамадскія ініцыятывы па фіксацыі нядаўняй гісторыі на штатат конкурс відэаінтэрв’ю “Згадаць усё: вера за савецкім часам”, прысвечанага 70-годдзю пакутніцкага спачыну святога Серафіма Жыровіцкага. У савецкі перыяд за буйнымі падзеямі незаўважанымі засталіся лёсы людзей, якія захоўвалі свае перакананні на суперак абставінам. Таму гэты перыяд дае нам узоры мужных учынкаў, праведных жыццяў і духоўнага подзвігу вернікаў і духоўных асоб. Але гісторыя рэлігійнага жыцця ў Беларусі ў XX стагоддзі маладаспедаваная. Аднак мы можам даведацца пра яе ад непасрэдных сведкаў часу. Яны маглі як на ўласным досведзе знаць пераслед за вызнанне веры, так і быць відавочцамі антырэлігійнай прапаганды, разбурэння храмаў. Для таго, каб прыняць удзел у гэтым конкурсе і падобных яму імпрэзах, неабходна зняць на відэа ўспаміны чалавека старэйшага пакалення. Словам, толькі ад нас залежыць, наколькі поўнай і праўдзайвай дойдзе да нашчадкаў наша нядаўня і сучасная гісторыя, наколькі багатымі застануцца веды пра традыцыі.

Тактыка
культурнага
развіцця

І тады прыйдучь валанцёры

Валанцёрства, як ідэя сацыяльнага служэння, амаль такая ж старажытная, як і паняцце "соцыум". Актуальнасць жа валанцёрскага руху ў Беларусі абумоўлена тым, што наша дзяржава знаходзіцца на стадыі пошуку новых рэсурсаў у постіндустрыяльным грамадстве. Бібліятэкі ж сёння — прыдатныя пляцоўкі для ўсякага віду творчай дзейнасці, для развіцця талентаў, для рэалізацыі ініцыятыў, падтрымкі розных акцый. І тут на валанцёраў часцяком ускладаецца вялікі і працаёмкі пласт задач.

Прынамсі, менавіта так наладжаны справы ў бібліятэках Польшчы, Германіі, Нарвегіі, Швецыі. Зразумела, што само паняцце "валанцёрства" ў гэтых краінах мае шырокі сацыяльны сэнс, даўнюю гісторыю і традыцыі, а таксама падтрымку з боку органаў улады. Як бібліятэка, робім першыя крокі ў гэтым кірунку і прыцягваем валанцёраў для рэалізацыі праекта "Пакаленне МЫ".

Працуе ён другі год і мае разнастайныя напрамкі, ахоплівае вялікую колькасць маладых людзей. Цыкл акцый "Для нас усе свае" быў актыўна падтрыманы грамадствам і СМІ.

Прычым не толькі дапамагаем дзецям-інвалідам, сіротам: акцэнт робіцца і на выхаванне саміх валанцёраў. У лютым зладзілі "Форум валанцёрскіх ініцыятыў", падтрыманы калегамі з розных арганізацый. Правялі майстар-клас, пазнаёмлілі добраахвотнікаў адзін з адным, далі магчымасць абмяняцца кантактамі інфармацыяй.

Менавіта на форуме было прынята рашэнне аб пачатку акцыі "Кірмаш патрэбных рэчаў" па зборы канцэлярыяў тавараў для выхаванцаў Гомельскага гарадскога цэнтра карэкцыйна-развіваючага навучання і рэабілітацыі. Дапамагалі не толькі маладыя людзі, студэнты, але і вялікая колькасць арганізацый. Дзеці атрымалі паперу, кнігі, цацкі, размалёўкі ды іншае. Валанцёры з музычнай школы падрыхтавалі для хлопчыкаў і дзяўчынак невялікі канцэрт.

Потым мы рыхтаваліся да Вялікадні. Акцёры з бібліятэчнага народнага тэатра "Гракі" адрэпеціравалі тэматычную казку, таксама збіралі шакаладныя яйкі. У выніку ўручылі дзецям з Гомельскага гарадскога сацыяльна-педагагічнага цэнтра 52 падарункі, а казку давяліся паўтараць двойчы.

Для чаго мы гэта робім? Каб ніхто не змог сказаць, што сучасная бібліятэка — гэта сумнае, ціхае месца, дзе не зважаюць на тое, што адбываецца наўкола. Мы хочам, каб пра нас ведалі як пра неабыхавых людзей, што не адстаюць ад часу, здольных развівацца і дапамагаць іншым.

Настасся КАРАТКЕВІЧ, загадчык аддзела перыядычных выданняў Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі імя Уладзіміра Леніна

На сцэне — удзельнікі зводнага хору.

Фольк-гурт "Вытокі".

Моцная кава для Летняга амфітэатра

20 мая ў Віцебску прайшоў гала-канцэрт лепшых самадзейных калектываў вобласці. Гэта было самае буйное мерапрыемства Летняга амфітэатра пасля зімы. А распачаў сезон Першы міжнародны фестываль патрыятычнай песні "Салдаты Айчыны". Ды самай маштабнай за вясну стала менавіта творчая справаздача. Як кубачак моцнай кавы пасля зімовага сну. Прынамсі, выніковы эфект бадзёрасці і радасці ад канцэрту быў менавіта такім. Нават нягледзячы на дажджлівае і халоднае надвор'е.

Яўген РАГІН, Мінск — Віцебск — Мінск / Фота аўтара

Эфект сцэны

Хтосьці скажа: у антуражы супертэхнічнага Амфітэатра любое мерапрыемства зайграе гукамі і фарбамі. Вывад, на мой погляд, паспешлівы. Эфект Амфітэатра ў тым і выяўляецца, што адна з прэстыжных сцэн краіны, як павелічальнае шкло, імгненна пакажа і дадатныя перавагі, і любы фальш рэжысуры/выканання, тым больш — самадзейнага... Фальшу не было. Я далёкі ад наіўных захапленняў, але ўразіла яшчэ вось што. Трохэтапны адбор, які цягнуўся з пачатку года, сабраў не толькі народныя і ўзрочныя калектывы Віцебшчыны.

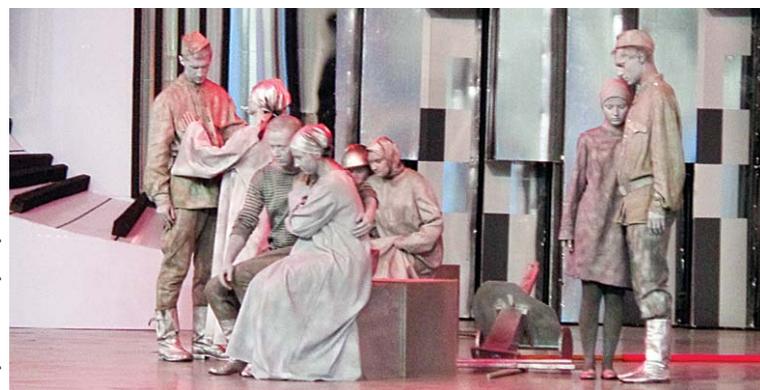
Як потым зазначыць ва ўступным слове старшыня Віцебскага аблвыканкама Мікалай Шарстнёў, у гала-канцэрте прынялі ўдзел больш за 1 300 самадзейных выканаўцаў, асобныя з якіх упершыню выступілі на такой значнай пляцоўцы. Факт варты ўвагі. Цягам дзвюх гаўдзін хтосьці з артыстаў канчаткова паверыў у свае сілы, узняўся на чарговую творчую прыступку, адчуў, што такое працаваць у адной звязцы з сотнямі калег... Сцэна выходзіла не толькі глядачоў.

І яшчэ адзін доказ унікальнасці і знакаваці мерапрыемства. У Амфітэатры тым вечарам сабраліся не толькі артысты, але і прадстаўнікі раённых уладаў. Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Дубровеншчыны

Кампазіцыя "Ручнікі".

Складнікі творчай справаздачы Віцебшчыны

Народны тэатр з Браслава.

Людміла Дударова, напрыклад, распавяла: "Прыехалі нават глядачы з нашага раёна".

Выніковаць рэжысуры і...

Так, на сцэне іншым разам выступала да сотні самадзейных артыстаў. І не толькі на сцэне. Удзельнікі зводнага хору (з дванаццаці калектываў Віцебшчыны) спявалі нават у праходах глядзельнай залы. Артысты фальклорнага блоку ці дзіцячыя калектывы так шчыльна запаўнялі сцэну, так імкліва змянялі адзін аднаго, што сцэна нагадвала мільгаценне рознакаляровых шкельцаў у калейдаскопе. Аднак мільгаценне было ўпарадкаваным. Цэнтр заставаўся выразным, перыферыя — больш сціснана. Вынік скрупулёзнай ды выверанай рэжысуры? Так.

Рэпетыцыі доўжыліся зранку. Нават далёка ад Амфітэатра быў чутны ўзмоцнены дынамікамі голас намесніка гендырэктара Цэнтра культуры "Віцебск" па спецыяльных праектах Марыны Раманоўскай. Рэжысура свята — менавіта спецпраект. Таму Марына Генадзьеўна (з некалькімі памагатымі) і дзяцей,

і дарослых ганяла без стомы. Цяжка было зрабіць яе фотапартрэт, бо рэжысёр знаходзілася амаль адначасова і ў зале, і на сцэне. А цяпер яшчэ адно дзіва. На рэпетыцыю зладжанасці зводных калектываў было затрачана менш за дзень. Ці магчыма гэта? Здаецца, што не. А так і ёсць.

Сітуацыю патлумачыла мне начальнік аддзела культуры галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага аблвыканкама Галіна Баркевіч. Спеўнасць хароў "прарасла" з харавой асамблеі, якой славіцца адзін з самых старых фестываляў "Браслаўскія зарніцы". А еднасць фальклорных гуртоў тлумачыцца тым, што танцавальнай, спеўнай, рамесніцкай ды кулінарнай традыцыі Віцебшчына пачала надаваць узмоцненую ўвагу ці не першай на Беларусі. Як тут не згадаць крэатыўнасць і далёкабачнасць колішняга начальніка ўпраўлення культуры Мікалая Пашынскага! Спяваць і танцаваць разам вобласць пачала даўно. У гэтым, на мой погляд, адна з галоўных пераваг творчай Віцебшчыны. І вільготная сцэна не была

перашкодай, каб давесці мастацкую задуму глядачам.

Яркась розных жанраў

Нумары былі на любы густ. Клавічны спеў і акадэмічнае выкананне музыкі, цыркавая феерыя і фальклорная прыпеўка, эстрадны вакал і харэаграфія, традыцыйны беларускі танец і песня, элементы мюзікла і балета...

Што ўразіла асабіста мяне? Многае. Верш Ніла Гілевіча "Лірычны каментарый да нашага радастоўя" ў прачытанні артыста народнага тэатра Марка Цыганкова з Лёзна: "... Мы не дзікай травы самаросныя парасткі... Нашых душ карані — з вузлякамі ўпартасці..." З такой моцай гучалі гэтыя словы,

што нават на дожд і халадзчу не зважалася. Тэму 75-годдзя па-

чатку Вялікай Айчыннай вайны досыць арыгінальна паспрабаваў раскрыць народны тэатр з РДК Браслава. "На высокім нерве" выканаў "Малітву" Янкi Купалы Уладзімір Касцюкевіч з Шаркаўшчыны. Вялічна гучаў аркестр Віцебскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя Івана Салярцінскага. Пра спеўнасць хароў я згадаў. Варта, напэўна, спыніцца на фальклорным блоку канцэрта. Спадабалася тое, што поруч са сталымі выканаўцамі залу "разагравалі" дзеткі. Да прыкладу, фольк-гурт "Вытокі" віцебскай студыі "Гулівер і ліліпуты". Ці калектыву "Нежачкі" з Расонскага цэнтра дзяцей і моладзі. Усё было зухавата, ярка, таленавіта. Як і заўжды, якасна справіліся са сваёй задачай ансамбль песні і музыкі "Крыніца" Дубровенскага раённага цэнтра народнай творчасці, фальклорны гурт "Паазер'е" выкладчыкаў Пастаўскай ДШМ імя Антонія Тьвенгаўза. Калектывы гэтыя — з "фестывальных" раённага, таму маюць сталыя традыцыі, падтрыманыя самымі высокімі званнямі...

Чацвёрты этап

Напачатку я казаў пра трохэтапнасць адбору. Былі гарадскія і раённыя конкурсы, потым — занальныя. Журы працавала, натуральна, і на гала-канцэрте. Але ёсць яшчэ і чацвёрты этап. Напрыканцы года лепшыя калектывы і выканаўцы прэзентуюць Віцебшчыну ў Белдзяржфілармоніі. Традыцыі справаздачных канцэртаў умацоўваюцца і ўдасканальваюцца. Неўзабаве ў гэтым пераканаюцца і мінчане.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Зноў спускаюся на першы паверх. Юсі з калегамі працягвае развешваць фотаздымкі. Пачала паступова з'яўляцца серыя чорна-белых работ "Хот-дог", быццам бы не сфатаграфаваных, а зробленых тушшу. Асабліва адчувалася адзінства, калі прыйшлі на дапамогу старшы навуковы супрацоўнік НЦСМ Сяргей Балянок і загадчык аддзела візуальных праектаў Міхаіл Мірашнікоў. Усё рабілася павольна, дасканалая і калі не падабалася — перараблялася. Здаецца, што там адзін сантыметр! А Балянок вымерваў да міліметра. Цягам дня падыходзіла да гасцей з Фінляндыі куратар выставы Вольга Рыбчынская, вырашала пытанні, паралельныя мантажу. Таму куратар як "апякун" творцы, магчыма, у апошнія некалькі дзён перад адкрыццём выставы хвалюецца больш за апошняга.

Адразу паўстала пытанне: ці кожны куратар са сваёй прапановай можа звярнуцца ў цэнтр? Адказ на яго мне даў намеснік дырэктара па мастацкай частцы, куратар выставачных праектаў, мастак Дзяніс Барсукоў, які займаецца ва ўстанове, у асноўным, адміністрацыйнай працай:

— Так, але заўсёды шукаецца тое, праз што зможа "загучаць" выстава — знакамiты аўтар, цікавая ідэя, назва, якая заінтрыгуе журналістаў... Таму куратарам варта праходзіць дадатковую падрыхтоўку, але зразумець усе цяжкасці можна толькі ў час працы. Да ўсяго, куратару трэба займацца і інфармацыйным "забеспячэннем" — афішы (і пошук дызайнера для іх распрацоўкі), запрашальныя білеты, рэклама ў СМІ. Для адкрыцця выставы (калі трэба) — запрасіць музычны калектыў альбо падабраць музыку, знайсці якаснае тэхнічнае абсталяванне. Яшчэ адзін варыянт для адкрыцця выставы — відэарт.

Ідэальны куратар — зборны вобраз, але ад яго ў істотнай ступені залежыць якасць выставы. Бывае, выпадае адкрыццё некалькіх выстаў на адзін дзень, і патэнцыйнаму наведвальніку (што ўжо казаць пра прэсу) варта "вылучыць" найбольш значнае. Іншы момант, калі прадстаўлены работы ўсім вядомых творцаў, "канкурэнтаў" няма, а запрошаных прадстаўнікоў СМІ — малавата. З чым гэта звязана?

— Ёсць журналісты, з якімі мы працуем шчыльна. Шмат залежыць і ад таго, які рэзананс выклікае (альбо не) выстава, але ўсё ж такі шмат вырашае менавіта канкрэтны журналіст. У нас няма магчымасці запрасіць прэсу за асобны ганарар, адзінае выключэнне — калі выстава спонсарская. А бывае, чалавек і не патрэбен ахвятаж у СМІ (скажам, праводзіцца адукацыйнае мерапрыемства, разлічанае на невялікую колькасць людзей), але журналісты самі выходзяць на сувязь. Мастакі ж больш медыйныя самі запрашаюць прэсу, — распавяла начальнік аддзела рэкламы і спецпраектаў НЦСМ Лізавета Каўцкая.

Тым часам Валянцін Губараў "вызваліў" ад цэлафану свае карціны. Апошняя — "Кот любіць рыбу". Валянцін з усмешкай "выратавае" яе і кажа: "Валерый Дайнэка, удзельнік "Беларускіх песняроў", нядаўна быў у маёй майстэрні, і яму спадабаўся гэты твор тым, што на ім — кот, а ён збірае выявы вусатых-паласатых у розных іпастасях...". А тым часам беларусы па версіі Губарава гатовыя да сустрэчы з гасцямі вернісажа.

У пакоі ж "цаглянага" колеру амаль усе плакаты былі развешаны: заставаліся апошнія штрыхі. Работы разнастайныя. І моцныя. Студэнты "гуляюць" з літарамі, словамі, лагатыпамі, напаяюць іх сваімі сэнсамі, абапіраючыся на сучаснасць, на з'явы ў нашым грамадстве, свеце,

Рэпарцёрскі марафон

Выпрабаванне мастацтва

закранаюць актуальныя пытанні. Хочацца адзначыць работы Яны Герасімовіч "Глабалізацыя", Настасі Барысенка "Facebook", Хрысціны Царовай "Экалогія", Мілы Зверавой "Перамога", Кацярыны Брычкоўскай "Міжнародны жаночы дзень", Вікторыі Мельніковіч "Загавары, каб я цябе ўбачыў"...

Выставачныя праекты цэнтра дапаўняліся пэўны час дзейнасцю кінаклуба "Blow up". Паказвалася, у асноўным, замежнае кіно пра мастацтва і творчых асоб. Такім чынам асабіста я адкрыла Люсьена Фрэйда: мастака, даследчыка адчуванняў, што, бы хірург, узіраўся ў людзей. "Плюс" кінаклуба — у абмеркаванні прагледжанага, але, зразумела, пачаць выказвацца — цяжка, іншым разам саромеешся. Наведвальнікаў заўсёды выратаўваў Канстанцін Селіханав — сталы гасць праглядаў. Цяпер кінаклуб трансфармаваўся ў лекцыйную платформу. "Калі атры-

маем фільмы ад пасольстваў з вырашанымі пытаннямі адносна правоў на паказ, будзем арганізоўваць невялікія фестывалі", — растлумачыў куратар фота- і відэапраектаў НЦСМ Уладзімір Парфянок. У маі ўжо адбыліся лекцыі Максіма Жбанкова, Дзмітрыя Рагеля, Юсі Аалта.

Канешне, у цэнтры, як і ў кожнай установе, ёсць свае цяжкасці.

— Для чаго ствараўся цэнтр? Каб паказаць, што сучаснае мастацтва мае больш шырокія рамкі за тых, якія ўяўляюцца большасці. Цэнтр павінен засяродзіць сваю ўвагу на тым, каб сабраць разнастайнасць напрамкаў, жанраў, відаў мастацтва. Канешне, ёсць фонды, і цэнтр захаваў музейную функцыю, але яна зараз не галоўная. Канчаткова скажаць, якім будзе НЦСМ зможам, калі выпрабуем розныя віды мастацтва, вызначым наколькі той ці іншы пасуе ўстанове", — растлумачыла Наталля Шаранговіч.

Нацыянальны цэнтр: запаўненне прасторы сучаснымі сэнсамі

У тур з "Песняром"

Днямі прадстаўнікі Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага распавялі журналістам пра дзейнасць трупы ў Год культуры і пра будучы гастрольны тур спектакля "Пясняр".

Алег КЛІМАЎ

"Год культуры стымулюе тэатральныя калектывы да актыўнасці, — кажа мастак кіраўнік тэатра Сяргей Кавальчык. — Калі дзяржавай ствараюцца ўмовы для прапаганды прафесійнага мастацтва, гэта вельмі важна, гэта шанец заявіць пра сябе яркімі падзеямі, для тэатра ж найперш — прэміярамі". У горкаўцаў такімі ў гэтым сезоне сталі камедыя "Дванаццатая ноч", якая запрашана на два расійскія фестывалі, дзіцячая казка "Па шчупаковым загадзе", а таксама лірычная камедыя "Лэдзі на дзень". Гледачу спектаклі спадабаліся, што пацвердзіла іх наведвальнасць (напрыклад, запаўненальнасць залы на "Лэдзі на дзень" складае 98%). Да канца года тэатр павінен выпусціць камедыю "Тэстэстэрн" польскага драматурга Анджэя Сарамановіча ў пастаноўцы Валянціны Ераньковай (анансуючы "выбуховую" п'есу, Сяргей Міхайлавіч заўважыў, што яна "з'яўляецца павортам тэатра ў бок актуалізацыі сённяшніх праблем"), а мэр Беларускай рэжысуры Барыс Луцэнка рыхтуецца прадставіць камедыю з працоўнай назвай "Лісістрата".

Адносна другой магістральнай тэмы, дык ужо 1 чэрвеня нашумелы спектакль у жанры мюзікла "Пясняр", адзначаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва (ён пазмагаецца і за ўзнагароды чарговай Нацыянальнай тэатральнай прэміі) выправіцца з гастрольным турам па краіне. Плячоўкамі для яго стануць драматычныя тэатры абласных цэнтраў: у першы дзень лета яго пакажуць у Гомелі, 3-га і 4-га чэрвеня — у Брэсце, 6-га — у Гродне, 16 ліпеня — у Віцебску падчас "Славянскага базару". (Магілёў, верагодна, таксама ўбачыць спектакль, але падрабязнасці з'явяцца ўжо падчас тура). 11 чэрвеня пастаноўку прыме Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне (Палац культуры), 3 верасня — рагачоўскі Дом культуры (у рамках Дня беларускага пісьменства). А 15 чэрвеня, магчыма, — маскоўскі Дзелавы і культурны цэнтр пасольства Рэспублікі Беларусь у Расіі. "Мая мара — звязіць гэты спектакль на радзіму Уладзіміра Мулявіна, у Екацярынбург", — з хваляваннем прызналася рэжысёр-пастаноўшчык "Пясняра" Валянціна Еранькова.

"Для чаго патрэбен тур? — разважае загадчык музычнай часткі тэатра Аляксей Еранькоў. — Так здарылася, што ад полымія такой з'явы, як "Мулявін і "Пясняры", засталіся вугалькі. Але іх яшчэ можна раздзьмуць. Для таго, каб вогнішча не загасла, і неабходны наш тур, які дапаможа "ўваскрэсіць" тую з'яву..."

Газета "Культура", як вы добра ведаеце, сваімі публікацыямі пра Уладзіміра Мулявіна пасільна спрыяе таму, каб імя геніяльнага артыста не проста заставалася ў памяці тых, хто любіў творчасць музыканта пры яго жыцці, але і было важным і значным для сённяшняга маладога пакалення. І ў будучы тур Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Горкага са спектаклем "Пясняр" мы збіраемся... Зрэшты, пакуль гэта сакрэт... Падрабязнасці неўзабаве!

ФОТОФАКТ

Губараў open air

На сталічнай плошчы Якуба Коласа адкрыўся чарговы сезон праекта "Мастак і горад". Другі складнік — нязменны: гэта Мінск. А вось Мастак сёлета — Валянцін Губараў. Яго сюэтны жывапіс сёння ў цэнтры ўвагі гараджан.

Фота Аліны САЎЧАНКА

K

K

У Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі праходзіць сумесная выстава іспанскага мастака Дуйлія дэ Хенара і беларуса Сяргея Парцянкава. Іспанскі творца — жывапісец. А калі свядома атаясамліваць паняцці “скульптура” і “пластыка”, дык наша можна лічыць скульптарам. Дуйлія дэ Хенара вядомы ў сваёй краіне як інтэрпрэтар творчасці Пікаса, Мадзільяні, Маціса, Бэкана, Веласкеса. Сяргей Парцянкаў сапраўды “прачынуўся знакамітым” пасля таго, як удзел у экспазіцыі “Art Capital” у парызкім “Гран Пале” прынёс яму прэмію Тэйлара.

Пётра ВАСІЛЕУСКІ

Тупік ці выйсце?

цэпцы, паводле якой сусветная цывілізацыя ў духоўнай сферы дасягнула вяршыні — а значыць, нам не застаецца нічога іншага, як спускацца долу. Культура ў такім кантэксце трактуецца не як фронтіер — рухомая граніца паміж засвоеным і невядомым, а як музей старажытнасцяў, для функцыянавання якога патрэбны не творца-наватар, але рэстаратар-захавальнік і гід-папулярызатар. Для мастацтва, нібыта, актуальныя не пошук новага, не адкрыццё новых далейшых, але папулярызаваныя ўжо створанага, адпартцыя дасягненняў мінулых вятраў, але рэстаратар-захавальнік і гід-папулярызатар. Для мастацтва, нібыта, актуальныя не пошук новага, не адкрыццё новых далейшых, але папулярызаваныя ўжо створанага, адпартцыя дасягненняў мінулых вятраў, але рэстаратар-захавальнік і гід-папулярызатар.

Адна з работ Дуйлія дэ Хенара.

Красавіцкія аўдыя/відэаработы айчыны выкараўцаў рэцэнзуюць спявак Аляксандр ПАТЛІС (А.) і спецыяльны карэспандэнт газеты “Культура”, музычны крытык Алег КЛІМАУ (В.).

АЎДЫЯ
Гурт “TonqıXod”,
міні-альбом “Лямант, хаос і вэрхал”

А.: Моцны склад у каманды: добрыя інструменталісты, якія шукаюць цікавыя формы самавыяўлення ў музыцы. Адуваецца праца над пошукам гучы. І ўсё ж мне не хапіла... песьні, звыклі вуху сярэднястаўшчына меламама, якую можна проста сыграць ды праспяваць пад гітару, дзе няма нічога лішняга ды...

“прыдуманая”. Зрэшты, такія... дапаўненні агульнага ядрэннага ўражання ад матэрыялу не псуецца. Хлопцы, што называецца, “джазуюць”! Няхай у іх жыцці і будзе “поўны джаз”!

В.: Той, хто ў музыцы аддае перавагу не толькі стройным песенным або інструментальным структурам, ад гэтага рэлізу, вядома, кайф адчуе. Артлічэадзілік-рок — ламаны, вулгаваты, але пры гэтым усё вельмі гарманічна, цэласна, прадумана ды хвацка выканана. А калі яшчэ ў будучыні калектыву замехнуўся б на пару-тройку хітоў, не папсова прамалінейных, а такіх жа складанаарганізаваных, то вынік мог бы атрымацца вельмі цікавым: здаецца мне, што музыканты здольныя на гэты подзвіг... Наогул, гэтая каманда мне бацьчыца на вялікай сцэне, з морам святла, апаратуры ды крышталёна

чыстым гукам, які пранікае ў спявача з усіх бакоў.

Гурт “Sounduk”,
альбом “СOM”

А.: Мне вельмі спадабаўся гэты альбом. Добры запіс, інструменты, як кажуць, гучаць: што гітары і барабаны, што “панчужэвая” вяланчэй. Вельмі “паветраная” музыка, атмасферная, у аранжыроўках няма нічога лішняга. Кранальная выдатная лірыка, тэксты не выдуманя, а народжаныя ўбачаным, пацутым, перажытым. Я веру гэтым артыстам, кожнаму іх трэку, кожнаму слову, эмоцыі, мелізму. Рэліз хочацца слухаць ад песьні да песьні. Майстэрства, цэласнасць, мастацтва, шчырасць. Альбом рэкамендую да праслухоўвання і музыкантам. Ім будзе чаму павучыцца, што ўзяць на творчае ўзбраенне.

В.: 16 трэкаў склалі новую, двухдыскавую работу гурта, 8 з якіх — на беларускай мове, астатнія — на рускай. Чым далей, тым глыбей лідар калектыву Ганна Хітрык занурваецца ў свой унутраны свет. У прычыне, уся музычная творчасць Хітрык — падарожжа па закутках душы, з якіх спявачка часам выпраўляецца ў гасці да каго-небудзь ці куды-небудзь. Але ў “Соме” публічная адзінота выказана найбольш выразна (асабліва ў рускамоўнай частцы). І чым далей, тым беспрычыннай ды прычынай вяселлі ў песьнях Ганны становіцца ўсё менш, праўда, і самаедства, адчаю ў іх зараз амаль няма, як быццам Хітрык вызначылася з тым, што жыццё наша — у тым ліку ёсць і ланцужок пакутаў. Трэба жыць, радавацца добрам ды рабіць дабро, праз тое, уласна, кампакт аптымістычны — беларускамоўны.

Аўдыя & Відэа

Алег КЛІМАУ, спецыяльны карэспандэнт “К”

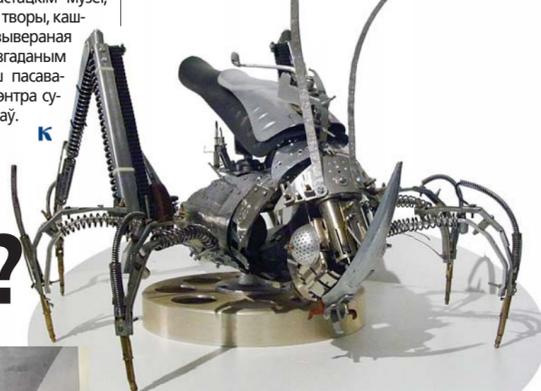
Аляксандр ПАТЛІС, спявак

Дуйлія дэ Хенара і Сяргей Парцянкаў — ці суседнічаюць гэтыя творцы ў адной зале? І ці можна прадстаўленыя работы лічыць сапраўдным мастацтвам?

Вольга РОПАТ

“Ctrl + C” і смачная “жывёлічка”

Дызайнерская канструкцыя Сяргея Парцянкава.

Работы Сяргея Парцянкава, зробленыя з дэталю машыны ды механізмаў, нагадваюць фантастычных кузуркаў (і не толькі), іх можна лічыць дызайнерскімі вырабамі, канструкцыямі. Яны, на маю думку, пасуюць для больш “гнуцкіх”, “рухомых” сучасных прастор, якія заўсёды адкрытыя для новых практык. Нацыянальны мастацкі музей мае ўсё ж такі больш-менш класічны кірунак, там пра матэрыяльную і нематэрыяльную спадчыну Петруся Усцінавіча. Справу перахапіў сын пісьменніка, доктар юрыдычных навук, прафесар Юрый Броўка, які працаваў тут да 2006 года. Ён і вырашыў сёлета падарыць устаноўе каштоўныя рэчы, звязаныя з жыццём і творчасцю любімага бацькі. Пераканаўшыся, аднак, перад гэтым у надзейнасці і адданасці музейных супрацоўнікаў.

Загачык філіяла Наталля Мізон з разуменнем адносілася да такога лёгкага недаверу з боку сваяка Броўкі: далёка не заўсёды дзейнасць музеяў з’яўляецца ўзорнай і зразумелай для нашчадкаў той ці іншай знакамітай асобы. Таму дыпламатычныя адносіны выбудоваліся павольна: Наталля і Юрый Пятровіч пастаянна стэлефанавалі-

Напярэдадні Ночы музею Літаратурны музей Петруся Броўкі атрымаў падарунак неверагоднай шчодрасці і значнасці. Аб гэтым даведалася карэспандэнт “К” Дар’я Амяльковіч падчас свайго візиту на выставу літоўскага фатографа Рамуальдаса Вайткусса, якая праходзіла ў гэтай установе.

Аліна САЎЧАНКА / Фота аўтара

Як вядома, першым загадчыкам музея-кватэры ў 1980 годзе стала жонка знакамітага грамадскага дзеяча, пісьменніка і перакладчыка Алена Міхайлаўна. Яна, па сутнасці, стварыла фундамент, на якім і зараз базуецца клопат пра матэрыяльную і нематэрыяльную спадчыну Петруся Усцінавіча. Справу перахапіў сын пісьменніка, доктар юрыдычных навук, прафесар Юрый Броўка, які працаваў тут да 2006 года. Ён і вырашыў сёлета падарыць устаноўе каштоўныя рэчы, звязаныя з жыццём і творчасцю любімага бацькі. Пераканаўшыся, аднак, перад гэтым у надзейнасці і адданасці музейных супрацоўнікаў.

Загачык філіяла Наталля Мізон з разуменнем адносілася да такога лёгкага недаверу з боку сваяка Броўкі: далёка не заўсёды дзейнасць музеяў з’яўляецца ўзорнай і зразумелай для нашчадкаў той ці іншай знакамітай асобы. Таму дыпламатычныя адносіны выбудоваліся павольна: Наталля і Юрый Пятровіч пастаянна стэлефанавалі-

ся, абмяркоўвалі музейныя планы і задумы і, у рэшце рэшт, Юрый Броўка запрасіў Наталлю з камандай у гасці. І выдаў супрацоўнікам не адзін, не два, а цэлых сямнаццаць чамаданаў, поўных рэдкіх дакументаў, фотаздымкаў, лістоў, посуду, упрыгажэнняў, паабяцаўшы дапоўніць фонд яшчэ і прадметамі мэблі з кватэры Петруся Броўкі. Дакладна вядома, што калекцыя ўстановаў ужо ўзбагацілася больш чым на 500 адзінак, якія абавязкова знойдуць

Гурт “Ойра!”,
альбом “Бог любіць троіцу”

А.: Весела, зухавата, забойна, фестывальную публіку гурт узрушыць можа спакойна. Музыка таго настрою, калі проста хочацца пакаўбасіцца, пакуражыцца над рэчніснасцю. Нармальныя тэксты (не заўсёды, праўда, бо тэксты ў песьнях павінны несці глыбокую сэнсавую нагрузку, ці не так?..), у якія перадаюць пэўныя жаданні, вельмі... мужчынскія часам, хм, пацанскія. Напэўна, у каманды ёсць свая аўдыторыя, і альбом гэты яе не расчаруе. Малайцы, “Ойра!” Рухайцеся далей!

В.: Пачынаўся гэты рагачоўскі гурт пад назвай “Сек”, таму вельмі хутка наклікаў на сябе разнастайныя непрыемнасці. Жадаючы тварыць і надалей, разважліва змяніў

сваё месца ў шэрагу выстаў і праектаў.

Пакуль што з найбольш адметнага: музей-кватэра займеў трафейную друкарку “Continental”, што была падарана выдатным літаратарам БССР асабіста Панцеляімонам Панамарэнкам у 1945-1946 гады. Прадмет, дарэчы, ужо зануў сваё месца на музейным пісьмовым стала творцы. Сярод шэрагу папер былі знойдзены франтавыя лісты і паштоўкі, якія дасягнулі ваенкар Пятрусь Броўка сваёй сям’і ў Алма-Ату. Копіі фотаздымкаў, што захоўваліся ў архіве музея, пацвердзілі арыгіналамі. Былі адшуканы і зусім невядомыя кадры, гісторыю якіх трэба будзе зараз узнаўляць. Аўтограф Якуба

Коласа, сумеснае фота Купалы з Броўкам, перапіскі з сябрамі і калегамі — усё гэта знойдзе сваё годнае месца ў музей-кватэры, як толькі задукументуецца, зафіксуецца і алічбуецца. Тое ж тычыцца і карцін, сервізаў, сувеніраў і іншага.

ВІДЭА
Гурт “Radio Slam”,
кліп на песьню “Keep on Running”

А.: Хацелася б ад гэтага кліпа большага. Ідзя яго заклячаецца, магчыма, у супрацьпастаўленні карцінкі (у дазвеным выпадку... ліфта як абмежаванай прасторы) і зместу песьні (бунтарскага, праз самавыяўленне ды свабоду, пошuku сябе, пра жаданне жыць, не азіраючыся на абставіны і не мірачыся з імі). Выдатна, вядома, але вось гэтая беднасць візуальна, аднолькавае кадры ніяк не дае душы разгарнуцца. Можна, трэба было са святлом і ценямі паэксперыментаваш? Сама ж песьня досыць ядрэнная, прынамсі, пасля некалькіх праслухоўванняў прылеў у галаве “круціцца” (адзначу цалкам прадзюсарскі падыход да кампазіцыі: па-

ма вырашыла ўключыцца ў працэс і падарыла музею Броўкі друкарку з калекцыі свайго часу. Няма сумневу, і музей Янкі Купалы, і музей Якуба Коласа будуць зацікаўленыя ў артэфактах, якія маюць дачыненне да галоўных герояў — устаноў атрымалі лішнюю нагоду для супрацоўніцтва. Выйшаў музей Петруся Броўкі і на сваіх украінскіх калег — музей Максіма Рільскага ў Кіеве, бо сярод дакументаў Петруся Усцінавіча быў знойдзены верш Максіма Фадзеевіча. Ну а колькасць жывапісных рознакаляровых і розна-

фарматных чамаданаў, няма сумневу, пераўтварыцца ў пэўную атракцыю для наведвальнікаў, якім будзе цікава даведацца, што Пятрусь Усцінавіч, акрамя ўсёго іншага, быў заўзятым падарожнікам, турыстам.

Застаецца толькі шчыра падзякаваць Юрыю Броўку за зваротную сувязь з установай і значны для яе падарунак, а музею Петруся Броўкі пажадаць апраўдана давер Юрыя Пятровіча і ажывіць гэтыя прадметы праз свае практы, што ў музей дакладна атрымаецца.

В.: “Radio Slam” — гэта гурт былога бубнача ды лідар-вакаліста “The Toobes” Стаса Ламакіна. Высокамастацкага кліпа не бачым: на “карцінцы” (у дазвеным выпадку... ліфта як абмежаванай прасторы) і зместу песьні (бунтарскага, праз самавыяўленне ды свабоду, пошuku сябе, пра жаданне жыць, не азіраючыся на абставіны і не мірачыся з імі). Выдатна, вядома, але вось гэтая беднасць візуальна, аднолькавае кадры ніяк не дае душы разгарнуцца. Можна, трэба было са святлом і ценямі паэксперыментаваш? Сама ж песьня досыць ядрэнная, прынамсі, пасля некалькіх праслухоўванняў прылеў у галаве “круціцца” (адзначу цалкам прадзюсарскі падыход да кампазіцыі: па-

На мінулым тыдні ў Чашніцкім гістарычным музеі адкрылася выстава, прысвечаная 90-годдзю з дня нараджэння заслужанага дзеяча мастацтваў краіны Барыса Аракчэва. Каб пабачыць, як прымаюць праект у гэтым рэгіёне Віцебшчыны і параважаць пра падыходы да культуры на месцах, карэспандэнт "К" выправіўся ў чарговую камандзіроўку.

чэў. У творчым сэнсе ён быў рознабаковай асобай: плённа працаваў у розных жанрах і ў рознай тэматыцы, удзельнічаў у рэалізацыі шэрагу значных для свайго часу творчых праектаў. Зрэшты, і ганаровае званне ў савецкі час, і ордэн Скарыны ў суверэннай Беларусі трэба было заслужыць — такія адзнакі за "проста так" не атрымаеш.

Разам з работамі Барыса Аракчэва на выставе, што мае назву "Беларусь мая сінявокая", у Чашніцкім гі-

Аксана Аракчэва з хорам ветэранаў.

Выстава наведала першы намеснік міністра культуры Беларусі Ірына Дрыга (на фота — злева).

Пётра ВАСІЛЕЎСЬКІ,
Мінск—Чашнікі—Мінск

Ідэя выставы належыць дачцэ жывапісца Аксана: бацькава прафесія вызначыла і яе жыццёвы выбар. Яна вядомая як жывапісец і ілюстратар дзіцячых кніжак. У экспазіцыі прадстаўлены творы Барыса Аракчэва, зробленыя ў час будаўніцтва Лукомльскай ГРЭС, куды ён прыезджаў па творчай камандзіроўцы, каб занатаваць для гісторыі хаду падзей і вобразы будаўнікоў. Была такая традыцыя за савецкім часам — ствараць мастацка-літаратурныя летапісы "ўдарных камсамольскіх будоўляў". У маштабах Беларусі тая ГРЭС была тое ж, што Брацкая ГЭС ці БАМ для эканомікі РСФСР. Таму гэты праект быў пад асобым кантролем і апекай кіраўніцтва рэспублікі. Аднак, пры ўсёй ідэалагічнай заангажаванасці згаданых камандзіровак, сёння, дзякуючы той савецкай завядзёнцы, мы маем даволі аб'ектыўную, прафесійна зробленую хроніку ператварэння Беларусі ў індустрыяльна развітую дзяржаву. Спрычыніўся да гэтай годнай справы і Барыс Арак-

Ад аншлагу да плёну

Музейныя нататкі пасля адной камандзіроўкі

Работы Аксаны Аракчэвай.

тарчым музей прадстаўлены плён працы ягонай дачкі — нізка партрэтаў 2009—2010 гадоў, у тым ліку і вельмі выразны партрэт бацькі, фрагмент цыкла "Мінскія вокны" і ілюстрацыі да дзіцячых казак. Стылістыка, тэматычныя прыярытэты ў творчасці бацькі і дачкі істотна розныя. Яно і не дзіва: розныя часы — розная эстэтыка. Але яднае творцаў

здольнасць бацьчыць сутнасць за некідкім вонкавым абліччам, знаходзіць праявы ўнікальнасці ў нібыта звычайных рэчах і з'явах.

Для невялікага музея раённага горада (населенства Чашнік - 9,4 тысячы чалавек) выстава двух сталічных мастакоў — падзея не шараговая. Тым больш, так склалася, што на адкрыццё патрапіла першы намеснік міністра культуры Беларусі Ірына Дрыга. Яна наведва-

ла музей у рамках паездкі па Віцебскай вобласці якраз тады, калі ў ім ладзіўся вернісаж. Гэта выпадковае супадзенне, але прысутнасць на выставе намесніка міністра надала імпрэзе значнасці. Былі тут і прадстаўнікі мясцовай інтэлігенцыі. Для прысутных праспяваў хор ветэранаў. Па словах супрацоўнікаў музея, у звычайныя дні наведвальнікаў не так шмат, а ў дзень адкрыцця выставы па мясцовых мерках быў аншлаг.

Па маіх журналісцкіх назіраннях, меркаваць пра

тое, наколькі глыбока тая ці іншая думка, ідэя ўкаранення ў грамадскую свядомасць, лепш не на сталічных прыкладах. Мінск у нашым выпадку генерыруе ідэі і прапаганду кіраўніцтва да дзеяння, але сацыяльнай рэчаіснасцю яны становяцца толькі пасля таго, як іх прыме да рэалізацыі рэгіён. Я памятаю экспазіцыі беларускіх краянаўчых музеяў савецкай пары. Яны мусілі давесці грамадзе ідэалагему, паводле якой Беларусь за

ўсё, што мае добрага, мусіць быць удзячна Расіі і Вялікаму Кастрычніку. У экспазіцыях больш-менш якасна і грунтоўна асвятляўся толькі савецкі перыяд. Астатняе ішло "падвэрсткай". Таму фактычна ігнаравалася гісторыя нацыянальнай дзяржаўнасці і яе асноўныя этапы — Полацкае княства, Вялікае Княства Літоўскае, Рэч Паспалітая. Сёння — сітуацыя іншая. Прынамсі, экспазіцыі сталічных музеяў

Аглядавая пляцоўка

Нашы пазаштатнікі па-ранейшаму актыўнічаюць. Вялікі дзякуй за гэта! І каб не зацягваць публікацыю кожнага з лістоў ды не адставаць ад імклівага часу, да вашых паслуг — чарговы агляд пошты.

Яўген РАГІН

Усё не шанцавала гэтаму лісту. Злятаў з газетных палос, таму, напэўна, што маленькі. Па аб'ёме, а не па месце. Дык вось, вучаніцы **Беразавіцкай** дзіцячай школы мастацтваў і яе Пагранічнага філіяла сталі дыпламантамі VI Міжнароднага дзіцяча-юнацкага конкурсу выяўленчага мастацтва "КрасаWEEK", што прайшоў у Мінску. Гэта пляцкласніца Марыя Каган і трэцякласніца Ганна Касценіч. Настаўнік першай — Андрэй Утарушын, другой — Наталля Жалызоўская. Марыя адзначылася ў намінацыі "Жывапіс" з пейзажам, а Ганна — у намінацыі "Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва" з вітражом. Пашана — і дзяўчатам, і педагогам!

Бібліятэкар Людміла Трубчык паведамляе, што "21 мая падчас традыцыйнага

штогадовага рэгіянальнага свята народнай творчасці "Аўгустоўскі канал запрашае сяброў" спецыялісты інфармацыйна-бібліятэчнага аддзела Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра віталі гасцей на Бібліятэчным падворку". "Мех прыгодаў", "Мех фантастыкі", "Чароўная торба загадак"... А яшчэ дзейнічала выстава "Апетытнае чытанне". Тут былі падрыхтаваны кніжкі з сала і печанья кнігі. У кошыку ж літаратурных прысмакаў можна было знайсці блінцы і мачанку з "Новай зямлі" Якуба Коласа ці каўбасы з "Тараса на Парнасе". А запівалася ўсё бярозавым квасам. Ну як тут не стаць актыўным чытачом?!

У прыбелавежскі край, на турыстычную Свіслаччыну, запрашае **Свіслацкая раённая бібліятэка**. Яе супрацоўнік Людміла Клімчук піша пра "банк даных, дзе змешчана інфармацыя пра гістарычныя і культурныя цікавосткі краю. Бібліятэкі раёна таксама працуюць у названым кірунку: выпускаюць буклеты, закладкі-даведнікі, фотаальбомы". У чытальнай зале райбібліятэкі працуе фотавыстава "Я ў гэтым горадзе жыў". Візітоўка Свіслаччыны — абласны фес-

Ноч музеяў і кніжкі з... сала

тываль "Гамоняць пушчы беларускія". Яго інфармацыйнае забеспячэнне — адзін з клопатаў мясцовых бібліятэкараў. Таму і нарадзілася ў іх ідэя праекта "Свіслаччына турыстычная".

З **Ліды** паведамляе настаўнік ДШМ Ксенія Пруднік: "У школе прайшоў III Рэспубліканскі фестываль-конкурс дзіцячага мастацтва. Гэта — музычны форум. Упершыню сёлета ў ім удзельнічалі аркестравыя і харавыя калектывы. Усе выхадныя гэтага месяца ўдзельнічаў фестываль прываюць канцэртныя залы школы мастацтваў і музычнага каледжа".

Абласную акцыю "Чытаем разам" падтрымала і **Ашмянская** гарадская бібліятэка № 1. "У нас прайшла сустрэча, — піша загадчык установы Людміла Зарэцкая, — з ветэранам Вялікай Айчыннай вайны Таццянай Мягковай. Яна была партызанам, але знаходзіла час і для чытання. Кніга даямала гала ваяваць, узнімала баявы настрой".

Метадыст з **Пружан** Раіса Тарасюк распавядае пра конкурс прыгажосці, што ад-

быўся ў мясцовым Палацы культуры.

З **Бабруйскай** ДШМ № 1 імя Яўгена Цікоцкага прыйшоў ліст пра вынікі адкрытага конкурсу выканаўцаў на класічнай гітары. У ім бралі ўдзел больш за 120 юных музыкантаў. У ліку іншых пераможцаў у першай узроставай групе лаўрэатамі I ступені сталі Дзмітрый Бушылякоў з Магілёва і Глеб Каржоў з Бабруйска, у другой — Юлія Валчкова з Магілёва і Аліна Дударова з Гомеля.

Загадчык аддзела маркетынгу **Бярэзінскай** ЦРБ Тамара Круталевіч піша аб праектах і акцыях, скіраваных супраць СНІДу. Мерапрыемствы прайшлі ў акулэрскім аддзяленні райбальніцы, у актавай зале паліклінікі, у скверы ля гарадской бібліятэкі.

Неўзабаве адзін з самых маладых гарадоў краіны — **Светлагорск** — адзначыць 55-годдзе. "Марафон юбілейных мерапрыемстваў, — паведамляе бібліятэкар раённай дзіцячай бібліятэкі Валянціна Расошанка, — распачала наша ўстанова. Пры падтрымцы аддзела адука-

Конкурс прыгажосці ў Пружанам.

Падчас свята на Аўгустоўскім канале.

Дзень сямейнага чытання ў Мазыры.

цыі, спорту і турызму райвыканкама яна арганізавала конкурс чытальнікаў "Гімн роднаму гораду", у якім прышлі ўдзел 80 навучэнцаў гарадскіх школ. Яны чыталі вершы Ізяслава Катлярова, Соф'і Шах, Міхася Мазоўкі, Івана Лапцева, Наталлі Турчанка, Любові Шаранковай... Гучалі і аўтарскія творы, аздобле-

ныя музыкой і відэашэрагам. Васямнаццаць лепшых чытальнікаў возьмуць удзел у праекце "Мой горад вершамі вітаю..." Радыемарафон арганізоўваецца ЦБС і мясцовым радыё «Ранак» і пройдзе падчас гарадскога юбілею.

Чарговая інфармацыя з **Бабруйска**. Гэтым разам —

робяцца пад нацыянальную ідэю, якая сярод іншага грунтуецца на тэзе, што дзяржаве нашай — не менш, як тысяча гадоў, а культура беларуская заўжды плёна развілася ў кантэксце еўрапейскіх гуманістычных каштоўнасцей. На прыкладзе Чашнікаў пераканана, што інэрцыя мяслення пераадолена ці пераадолюецца і ў рэгіёнах. Ладная частка экспазіцыі невялікага музея прысвечана гісторыі гэтых мясцін ў Сярэднявеччы, у розных фармацыях тагачаснай беларускай дзяржавы. Тут ёсць жывапіс, прысвечаны вайскавай славе продкаў, гербы шляхецкіх радоў, што пакінулі сваімі справамі добрую памяць у гісторыі гэтых мясцін і ўсё Беларусі. Прычым, гэта натуральна стасуецца з гісторыяй знаходжання нашых земляў у складзе Расійскай імперыі і з савецкай гісторыяй. Відаць, што, у адрозненне ад некаторых нашых суседзяў, мы лічым сваім нацыянальным здабыткам не толькі пэўныя перыяды гісторыі, а ўвесь шлях, пройдзены нацыяй за стагоддзі.

Музей у Чашніках зроблены не столькі для турыстаў, колькі “для сваіх”. Для музейшчыкаў за кожным артэфактам — гісторыя канкрэтнай асобы, мясцовага жыхара, у чым жыццё і ўвасобілася гісторыя краю. Музей называецца гістарычным, але выконвае функцыі і мастацкага збору. Калекцыя работ мастакоў горада і раёна для супрацоўнікаў, мне падалася, з’яўляецца прадметам асаблівай гордасці. За кожнай карцінай ці скульптурай для іх, як і ў выпадку з выключна музейнымі артэфактамі, стаіць знаёмы чалавек, чыё жыццё і творчасць яны маглі назіраць не адно дзесяцігоддзе. Пераважаюць у работах

мясцовых самадзейнікаў этнаграфічныя матывы.

Прадметная этнаграфія тут глядзіцца можа не так эфектна, як у музеях, якія знаходзяцца бліжэй да турыстычных маршрутаў, адпаведна — маюць іншае фінансаванне, могуць дазваляць сабе інтэрактыў і сучаснае выставачнае абсталяванне. Але, на дзіва, пакідае лепшае ўражанне, чым аналагічныя экспанаты ў музеях больш высокага рангу з ухілам у “хай-тэк”. Справа ў тым, што ў дадзеным выпадку сціплыя экспазіцыйныя магчымасці пасуюць сціпламу побыту сялянскай хаты. Адпаведна ўспрымаюцца для кантэксту не чужароднымі, а цалкам натуральнымі. На маю думку, гэта больш пасуе базавым прынцыпам музейнай дзейнасці, чым тэндэнцыя ператварэння музеяў у падабенства тэатра, дзе замест экспаната ў вітрыне пад шклом глядачу дэманструюць лазернае шоу на тэму той ці іншай рэчы або з’явы.

Я не хацеў бы, каб маё меркаванне разглядалася як прапанова скараціць фінансаванне музейнай справы. Маўляў, калі аўтэнтыка — базавы прынцып, дык можна абысціся без тых жа камп’ютараў і новых тэхналогій. Фінансаванне Чашніцкаму музею як раз відавочна не стае. А хацелася б большай прыцягальнасці малюнкаў на музейных стэндах, тлумачальных надпісаў, не стае шклянных вітрын — традыцыйнага атрыбута музея. Можна, зрэшты, назваць шмат дробязей, якія, тым не менш, псуюць уражанне ад экспазіцыі.

Ды ўяўляючы, у якіх варунках робяць сваю справу чашніцкія музейшчыкі, я згадваю словы героя вядо-

мага кінафільма: “Я кожны дзень хаджу на працу... Гэта, зразумела, не падзвіг, але ў гэтым ёсць нешта гераічнае”. Для работніка, бадай, галоўнае — адчуваць сваю запатрабаванасць. У музея, як, дарэчы, у якой заўгодна культурнай установе любога раёна, праблем хапае. Экспазіцыя была б лепшай, каб былі грошы на якасны дызайн-праект і папаўненне фондаў. А праз гэта, неўзабаве, павялічвалася б колькасць наведвальнікаў, з’явілася б магчымасць рэалізоўваць і крэатыўныя праекты, бо пра ўстаноў пайшла б палоска. Але паколькі сёння перажываем у эканамічным сэнсе не лепшыя часы, гэта непазбежна адбываецца і на стане культурных устаноў. Быў выпадак у адным раёне, калі ад аднаго з тых, хто прымае рашэнні на мясцовым узроўні, работнікі культуры пачулі: “Калі ваш музей закрыць, ніхто і не заўважыць ягонай адсутнасці”. Маўляў, не лезце з просьбамі, не перашкаджайце працаваць. Расказвалі мне пра гэта са смехам, але было не смешна...

Зрэшты, вернемся да выставы. Канешне, у Чашніках розгалас і эфект ад экспазіцыі будзе не той, што мог бы атрымацца ў сталіцы. Але ў доўгатэрміновай перспектыве плён мусіць быць большым. Людзям у Чашніках нагадаці, што іх мясціны праз творчасць знакамітага мастака занатаваны ў гісторыі нацыянальнага мастацтва. Калі гэта замацоўваецца ў сядомасці, людзі і на ўласную хату пачынаюць іншымі вачыма глядзець... Так што савецкая практыка творчых камандзіровак была зусім не кепскай дзеля выхавання мясцовага патрыятызму.

K

Днямі ў сталічнай мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” адбылася выстава работ фіналістаў у намінацыі “Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва” Рэспубліканскага прафсаюзнага конкурсу творчасці працоўных калектываў “Новыя імёны Беларусі-2016”.

Настасся ПАНКРАТАВА

Нагадаю, летась Федэрацыя прафсаюзаў краіны ўпершыню правяла аднайменны конкурс. Першапачаткова ён быў вакальным, а да ўдзелу дапускалася таленавітая моладзь пярвічных прафсаюзных арганізацый ва ўзросце ад 16 да 31 года. Пачуўшы шматлікія пазітыўныя водгукі глядачоў і ўдзельнікаў, арганізатары вырашылі зрабіць творчае спаборніцтва штогадовым, зняць узрос-

Пераможца Антон Мартынюк са сваім галоўным экспанатам.

тэма абмежаванні і пашырыць колькасць намінацый. Нязменнай засталася галоўная ўмова: наяўнасць у канкурсанта прафсаюзнага білета.

У сталічную галерэю трапілі работы, якія ўжо прайшлі раённы і абласны адбор. Вочы радавала разнастайнасць прадстаўленых жанраў. Адным з самых папулярных стаў скрап-арт — адразу некалькі ўдзельнікаў прадставілі скульптуры, зробленыя з металалому. У фінал патрапіла нямала аматараў фотасправы, якія прапаноўвалі глядачу як побытавыя сюжэты, так і пастановачныя кадры, што ўстаўляюць жаночасць. Не засталіся пазаўвагай традыцыйныя народныя жанры: керамічныя вырабы, тканяныя паясы, выцінанка, карціны з прыродных матэрыялаў, саломкаляценне... На рэспубліканскім узроўні патрапілі і звыклія жаночыя хобі, выкананыя на высокім мастацкім узроўні: вышыўка, дэкупаж, карціны з атласных стужак, самароб-

ная біжутэрыя, мякканабіўныя і лямцавыя лялькі.

Нельга не адзначыць цудоўнае памкненне прафсаюзаў вывесці аматарскае мастацтва з хатняга ценю. У наш час зусім не рэдкасць, калі творчыя пачынанні перарастаюць у рамейства, якое пачынае карміць не горш за асноўную працоўную дзейнасць. Нездарма па краіне вялікая колькасць хэнд-мэйд-кірмашоў, а ў Інтэрнэце дзейнічае безліч пляцовак, дзе адны прапануюць самаробныя тавары, а іншыя з задавальненнем іх купляюць.

На ўрачыстым адкрыцці выставы ў мяне паўстала толькі адно пытанне... У пала-

Плеяда аматараў

ці працоўных... Магчыма, сітуацыю выправіла б стварэнне асобнага конкурсу для прадстаўнікоў айчыннага прафсаюзу работнікаў культуры...

Пераможцам у вышэйназванай намінацыі стаў настаўнік выяўленчага мастацтва Матэяльскай дзіцячай школы мастацтваў Брэсцкага раёна Антон Мартынюк са зробленымі з металалому скульптурамі. Як распавёў “К” сам лідар, гэтым відам творчасці ён займаецца ўжо гадоў сем. “Калісьці ва ўніверсітэце было вучэбнае заданне стварыць скульптурную кампазіцыю з нетрадыцыйных матэрыялаў — так усё і закруцілася. Самая знакавая для мяне праца — дракон. Я сабраў яго летась за чатыры дні спецыяльна да персанальнай выставы ў Брэсце. Дарэчы, летась увёў у ДШМ новы прадмет “Мадэляванне”.

На ім разам з вучнямі збіраем розныя канструкцыі з пластыкавых лыжак, відэльцаў, нажоў і іншага “смецця”, — дадаў суразмоўца.

Другое месца заняў яшчэ адзін прадстаўнік Брэсцкага раёна: кіраўнік узорнай ізабуды “Калібры” Вісьтыцкага сельскага Дома культуры Аляксандр Лазерка. У тройцы — ганчар навалукомльскага Завода керамітавага жвіру Алена Рыжанкова. Спецыяльны прыз журы атрымаў Анатоль Папоў — настаўнік сталічнай Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 11 імя Уладзіміра Алоўнікава.

K

Тэатрызацыя ў сядзібе Міцкевічаў.

“Ноч музею” у Бабруйскім краязнаўчым.

гаворка пра акцыю “Ноч музею”. У Бабруйскім краязнаўчым яна прайшла пад дэвізам “Горад мары, або Чаму дзеці лейтэнанта Шміта імкнуліся ў Бабруйск”. Госці перанесліся на стракаты гарадскі рынак 1920-х, пабывалі на прымерцы ў лепшага краўца Зямы Годкіна, на іншых паглядзелі і сябе

паказалі на танцпляцоўцы, атрымалі доўгачаканы кулінарны рэцэпт ад цёці Соні... Працавала літаратурная гасцёўна або Чаму дзеці лейтэнанта Шміта імкнуліся ў Бабруйск”. Сярод ганаровых гасцей былі... Астап Бэндар і Шура Балаганав.

Тэму музейнай ночы працягваюць музейшчыкі **Навагрудка**. Дом-музей Адама

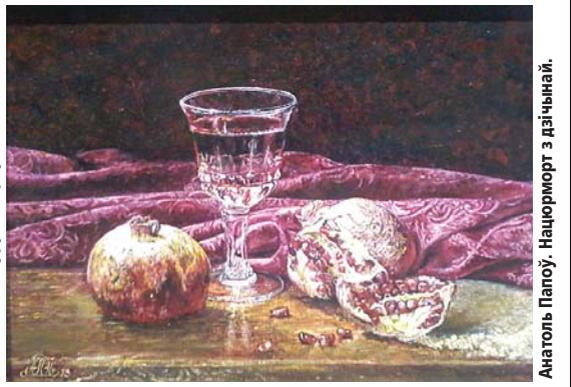
Міцкевіча правёў акцыю “Музей як цэнтр культуры”. А гісторыка-краязнаўчы музей прапанаваў праект “Навагрудак праз стагоддзі”. Праграма мерапрыемства была разлічана на наведвальнікаў розных узростаў. Сядзіба Міцкевічаў прапанавала тэатрызацыю “На зямлі легендарнай Ліцвінкі”. А гісторыка-краязнаўчы музей заставіў задаволены грамадскай акцыяй “Падары экспанат музею”. Наведвальнікі перадалі ў фонды фотаздымкі, кнігі з аўтаграфамі вядомых асоб, прадметы побыту. Той, хто перадае экспанаты ў музей, мае права наведваць музей цягам года бясплатна.

І яшчэ адзін ліст. Загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу бібліятэкі імя Аляксандра Пушкіна з **Мазыра** Людміла Кір’янава распаўвадае пра Дзень сямейнага чытання. Дзецяцям была прапанавана выстава-лялька, дзе сярод кніг можна было адшукаць мяккую цацку. Ніхто не адмаўляўся ад шпачыру па “Чытай-горадзе”. У сектары краязнаўства працаваў мультсалон. А слайд-прэзентацыя прадманстравала чытачам краіны і гарады, дзе ўстаноўлены помнікі кнігам ці літаратурным героям.

K

Работа Юліі Кайрус з Нароўлі.

Анатоль Папоў. Націрморт з дзіцячай.

Адразу тры фотавыставы на "вясковую" тэматыку адкрыліся ў музеях Мінска ў маі. Прапануем агляд іх этнаграфічнага і сацыяльнага складнікаў, а таксама ўласна аналіз з гледзішча фотааглядальніка.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

"Візуальныя лісты"

Літоўскі фатаграф Рамуальдас Вайткус прафесійна здымае з 1998 года, за гэты час ён падрыхтаваў 10 персанальных выстаў, удзельнічаў у калектыўных праектах многіх краін. Рамуальдас цікавы яшчэ і тым, што прадстаўляе літоўскую правінцыю. Ён з горада Таўраге на 30 тысяч жыхароў, які з'яўляецца адміністрацыйным цэнтрам уезда — па памерах нешта сярэдняе паміж беларускімі вобласцю і раёнам (у Літве такіх уездаў дзесяць). Вайткус вядомы таксама як арт-куратар і арганізатар, ён кіруе Таўрагскім клубам фатаграфу "Fotojura", маладзёжнай фота-відэастудыяй "Kadras".

Тэматыка твораў Рамуальдаса — сацыяльныя пытанні, фота з вандровак па Літве і замежжы, мастацкія замалёўкі, партрэты. Праект "Візуальныя лісты вёскі Плашкэй" адзняты ў 1999 — 2011 гадах. Плашкэй — вёска Таўрагскага ўезда, на мяжы з Калінінградскай вобласцю Расіі. Яна фігуруе ў літоўскіх турыстычных маршрутах дзякуючы напярэбранай кірсе, у якой, дарэчы, Рамуальдас неяк выставіў частку гэтага праекта. Таксама ёсць выявы з Таўраге, іншых вёсак уезда, Польшчы і Расіі.

На фота — вясковае жыццё як яно ёсць: старыя хаты, крама, вяселле, пахаванне, галодныя дзеці, чалавек, які жыве ў каробцы... Маём мастацка-сацыяльны праект, дзе пастаючы кадры, можна сказаць, няма: многія з герояў глядзяць проста на фатаграфа, але бачна, што не ён ім скамандаваў тое зрабіць. У Рамуальдаса атрымалася падысці вельмі блізка і ў той жа час не паўплываць на звычайны лад жыцця герояў.

Адзін са здымкаў серыі стаў пераможцам літоўскага конкурсу "Press Photo". На ім рабочыя капаюць магілу, а на заднім плане пара маладых ідзе на могілкі праводаць памерлых сваякоў у час вяселля. Подпіс да фота філасофскі: "Калі яны жаніліся, абяцалі кахаць адно аднаго да смерці. Ці спыняемся мы, каб задумацца, што жыццё і смерць часцяком ходзяць побач?" Подпісы, дарэчы, суправаджаюць усе фота на выставе, на іх — ці фрагмент аповеду героя кадры — ці назіранні фатаграфа.

"Вёскі змяняюцца — частка іх проста знікае, бо многія жыхары эмігруюць, а вярнуўшыся з-за мяжы, людзі ствараюць ужо іншую вёску ды іншае асяроддзе. Праз 10 — 15 год такіх сюжэтаў ужо не застаецца. Ні ў якім разе не хачу прадэманстраваць гэтай выставай сумнае і ўбогае жыццё правінцыі. Проста сцвяр-

джаю, што ўсё гэта існуе побач з намі. Я больш паглыбляюся ва ўнутраны свет чалавека, спрабую паказаць яго асобу без усялякіх канатацый. Хоць большасць адлюстраваных тут персанажаў, магчыма, і выглядаюць асацыяльна, аднак насамрэч гэта не так — у многіх з іх гісторыя жыцця прыгожая і цікавая", — кажа фотамастак.

"Палешукі"

Наталля Дораш нарадзілася і жыве ў Гродне, працавала журналісткай. Куратар выставы — мінскі фатаграф Валерый Вядрэнка. Ён пабачыў працы Наталлі на яе старонцы ў "Фэйсбуку" і прапанаваў іх выставіць у сталіцы. Вядома, гэты пераказ — вельмі сціслы.

Што тычыцца фотапраекта, дык падчас летняга адпачынку Наталля здымала вёску Букча Лельчыцкага раёна, куды ездзіла да свёкраў на працягу 37 гадоў. На фота — яе сваякі, дзеці, якіх яна даглядала, пакуль іншыя жанчыны працавалі ў полі ці хадзілі ў ягады, простыя вяскоўцы. Свёкар Наталлі Марцін Рыгоравіч на сенакосе, за бандарствам, прыстале... Сцэны вясковага жыцця: жанчына нясе дзіця ў плечым корабце за спінай, едзе ў традыцыйным строі аўтобусам, паштарка з газетай "Праўда", смаленне кабанчыка... Тое адлюстраванне штодзённага жыцця вёскі праз рэпартажныя і пастаючыя здымкі. На выставе не знойдзеце фота з абрадаў ці традыцыйных урачыстасцяў (хаця ёсць выява на фоне плаката "С 1 мая!").

Па словах фотамастачкі, яна хацела паказаць адметную культуру Палесся: "Чужая краіна. Паедзеце ў Афрыку, вы пабачыце там абарыгенаў. Для мяне гэта было адкрыццём іншага свету. Што да характару палешука... Узрэлі адкрытасць людзей. Вось я пражыла 40 год з мужам. Ён вельмі добры чалавек, сентыментальны, але ён пакрыўдзіць не дасць сябе. Жанчына там ніколі не камандуе мужам, слухаецца. Складана было засвоіць гэта — трэба заўсёды слухацца. А потым аказваецца, што ён мае рацыю! Нельга ўпарціцца, сварыцца на яго. Ён робіць сваю працу, выконвае мужчынскую работу. У мяне бацька такі быў, быццам палешук, хаця паходзіў з казацтва: жанчына — дом, дзеці, гарод, а ў яго — мужчынская работа. Жанчыны насілі традыцыйныя строі ў будні дні. Без фартуха ні ў краму не хадзілі, нікуды. А якая мова! Захавалі і яе, і песні".

"Сула. Непарыўнае"

Марына Бацюкова вядомая як адмыслоўца ў галіне дакументальнай і канцэптуальнай фатаграфіі. Яна здымала праекты пра дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі, савецкую спадчыну ў Беларусі, самоту і веру, партрэты, стрып-фота... Сама фотамастачка кажа: "Па інтарэсе грамадства да сацыяльных праектаў можна меркаваць аб яго

сталасці. "Сула. Непарыўнае" — гэта сацыяльны і арт-праект з этнаграфічным складнікам. Ён пра наша сённяшняе стаўленне да нацыянальных каштоўнасцяў. У людзей кросны ў дамах, яны носяць строі, пяюць. Традыцыя застаецца, але і глабалізацыя тут, паўсюль навідавоку. Бабулькі апранаюць цудоўныя старыя кашулі, а на нагах у іх будуць красоўкі "Адзідас". Але ад таго, што гэта ўсё ў гэтым месцы, з гэтымі людзьмі, глабалізацыя атрымліваецца таксама аўтэнтчнай".

Марына трапіла на абрад пахавання стралы ў вёску Стаўбун Веткаўскага раёна ў 2013 годзе разам

Тры жыцці вёскі

Што застанеца пасля фотавыстаў?

з кафедрай этналогіі і фальклору Універсітэта культуры і мастацтваў. Удзельнічала ў свяце і ў наступныя гады, наведвала вёску Неглюбка таго ж раёна. Да таго яна не цікавілася этнаграфіяй: "Вырасла ў Мінску, але ставілася з пашанай. Затое калі трапіла на абрад, мела свежы погляд. Гэта не прэс-фатаграфія, я ўсё ж мастачка".

Чаму праект з надрукаванымі на банерным палатне кадрамі выстаўлены менавіта ў арт-просторы двора Нацыянальнага гістарычнага музея? "Калі я пабачыла гэты двор з вышыні другога паверха, зразумела: фотаздымкі тут "загучаць" — кажа фотамастачка. — Старыя будынкі, старая цэгла".

Наконт назвы выставы ў этнаграфу ўзніклі заўвагі. "Сула" абрад завецца ў Маркавічах Гомельскага раёна і на Чарнігаўшчыне, у Стаўбуні і Неглюбцы — "Страла". Атрымліваецца, на выставе фотаздымкі "стрэльныя", а завецца яна "Сула".

Больш выстаў і альбомаў!

"Візуальныя лісты вёскі Плашкэй" не засталіся па-за ўвагай літоўскай і міжнароднай фотасупольнасці: восем разоў экспанаваліся ў Літве, у 2014-м яшчэ і ў Цільзіце (Калінінградская вобласць). Наталля Дораш падаравала фотаздымкі з "Палешукоў" Нацыянальнаму гістарычнаму музею і наўрад ці будзе займацца далейшым экспанаваннем выставы. Разам з тым, у яе засталіся сотні неапублікаваных і нявыстаўленых фотаздымкаў — на цэлую кнігу хопіць. Ужо ў колеры Наталля здымала традыцыйны тэкстыль. Хто б узяўся выдаць? Марына Бацюкова хацела б пасля Нацыянальнага гістарычнага выставіць свой праект дзесьці яшчэ. Дапамагаць ёй у гэтай справе паабяцаў дырэктар музея Алег Рыжкоў.

Урэшце, кожная з гэтых выстаў заслугоўвае таго, каб экспанавалася зноў і зноў. Ідэальна — у месцы стварэння фотаздымкаў, але і пабываць у райцэнтры, абласным горадзе, сталіцы, за мяжой — таксама выдатна. Але як паглядзецца стаўбунскім бабулям на свае парт-

Фота з праекта Рамуальдаса Вайткуса.

рэты, выстаўленыя ў Мінску? Бадай што ніяк, калі дзеці не жывуць у сталіцы. Хіба нехта зладзіць бабулям культпаездку? А як fajна глядзеўся б іх канцэрт у дворыку, на фоне здымкаў! У такіх выпадках, з аднаго боку, хочацца, каб была зладжана маштабная імпрэза. А з іншага боку — жанчынам сталага веку далёкая дарога дасца няпроста. Выхадам мог бы стаць выступ маладзейшага складу гурта (з бабулямі пяюць жанчыны сярэдніх гадоў), напрыклад, разам з гомельскім электра-фольк гуртом "Ягорава гара", які выкарыстоўвае і стаўбунскі матэрыял у сваёй творчасці. У той жа час, каб бабулі

выступілі на самім адкрыцці, гэта стала б праявай павагі да іх як носбітак традыцый.

І канечне, хацелася б пабачыць фотаальбомы аўтараў. Найбольшы вопыт у гэтай галіне — у Рамуальдаса Вайткуса. Ён выдае фотакнігі з дапамогай вэб-сэрвісу "Blurb". Можна замовіць ад аднаго да бясконцай колькасці асобнікаў, чым менш, тым даражэйшы кошт аднаго. Фатаграф сам вяртае свой альбом, кошт вагаецца ў залежнасці ад таго, ці пакідае ён у кніжцы лагатып "Blurb", ці дазваляе кампаніі выкласці макет кнігі для прагляду. Гэта добрая магчымасць піяру: усе выстаўленыя на

Як вядома, на мінулым тыдні адбылася Міжнародная акцыя "Ноч музеяў". У сувязі з гэтым карэспандэнт "К" вырашыла наведваць музей Маладзечна — Культурнай сталіцы Беларусі-2016. Дык як правёў акцыю Мінскі абласны краязнаўчы музей?

Вольга РОПАТ,
Мінск — Маладзечна — Мінск

Яшчэ перад мерапрыемствам намеснік дырэктара Наталля Палтавец распавяла, што музей знаходзіцца ў шчыльным кантакце з навучальнымі ўстановамі. Выкладчыкі гісторыі праз прадме-

ты культуры побыту, напрыклад, гаршкі шнуровай або штрыхаванай керамікі археалагічных культур, этнавызначальныя ўпрыгожанні, грэбні, бранзалеты ды іншыя вырабы паказваюць развіццё мастацтва ад старажытнасці да сучаснасці. Нядаўна навучэнцы адной з гарадскіх гімназій "замацоўвалі" пройдзены матэрыял — прыйшлі на тэматычную экскурсію.

Музей вырашыў гэтую "Ноч..." правесці ўвечары 20 мая, маўляў, на выхадныя жыхары звычайна з'язджаюць. Але, на жаль, у пятніцу прыйшлі збольшага запрошаныя навучэнцы з Маладзечненскага дзяржаўнага політэхнічнага каледжа і гімназіі № 10.

Квэсты і "кааперацыі"

Кампазіцыі Агінскага выконвае Руслан Апановіч.

Сталічныя музеі што толькі не прыдумляюць, каб "заманіць" наведвальніка ў рамках акцыі: інтэрактыўныя праекты, майстар-класы, прэзентацыі дызайнерскага адзення, відэапаказы спектакляў, перформансы, акцыі...

У праграме ж Мінскага краязнаўчага музея — дзесьці 15-хвілінная лекцыя па гісторыі Маладзечна, квэст, выступленне Мінскага абласнога тэатра лялек "Батлейка". Пасля лекцыі Наталлі Палтавец навучэнцы каледжа прыступілі да разгадкавання нескладаных пытанняў, датычных экспазіцый музея. На "жывым" прыкладзе зразумела, квэст па музеі — добры спосаб "замацаваць" праслуханы матэрыял. Праз некалькі гадзін прыйшлі вучні гімназіі. Усё

Фота Марыі Бацюковай у экстрэме.

Тры выставы, што адкрыліся на мінулым тыдні, прадмансравалі тры аўтарскія стратэгіі працы з вясковай тэматыкай і ўласна, фатаграфіяй. Фатаграфія як інструмент камунікацыі і даследавання — гэта Рамуальдас Вайткус, фатаграфія як сямейны альбом фотажурналіста — Наталля Дораш, і фатаграфія як глыбокі рэпартаж, і разам з тым, атракцыён — выстава Марыны Бацюковай.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Без прыўкрас

“Візуальныя лісты вёскі Пляшкэй” Рамуальдаса Вайткуса ў Літаратурным музеі Петруся

“Палешукі” Наталлі Дораш.

сайце фотаальбомы можна замовіць сабе з любога населенага пункту планеты. За немалы кошт, на жаль. Рамуальдас кажа, што сэрвіс выкарыстоўваюць не толькі прафесійныя фатаграфы: людзі хочучы ў фармаце кніжкі атрымаць вясельны фотаальбом ці аформіць такім чынам успаміны з вандроек. Беларускія маладыя фатаграфы з дапамогай сэрвісу надрукавалі летась супольны фотаальбом “Дотык”, які быў прэзентаваны на адкрыцці аднайменнай фотавыставы ў лофт-прасторы “Space”.

К

Броўкі — не столькі выстава гэтага, здаецца, забытага Богам населенага пункта, а занурэнне ў лёсы людзей правінцыі. Шчыры і жорсткі сацыяльны рэпартаж, але з асабістым болям. З унутранымі развагамі, перажываннямі, якія выліліся ў подпісы пад здымкамі, што дапамагаюць гледачу прыняць убачанае. Канстатуючы занябанне пэўных вёсак, Рамуальдас усё ж не ператварае іх маргінальных жыхароў у “аб’екты”. Гэта заўжды спагада да таго, як жыве чалавек, ды, вядома, пытанне: “Як ён дайшоў да такога жыцця?” Але без асуджэння і перавагі з боку аўтара. Тая асаблі-

мі ўстановамі, як прайшла б акцыя?.. Гэта праблема тычыцца многіх музеяў, калі не ўсіх, асабліва абласных і раённых. Чаму музей павінен, скажам, на другі план адсоўваць свае галоўныя функцыі — пошук, даследаванне, захаванне каштоўных рэчаў на карысць “забавам”, што пасуюць іншым ўстановам? Добра, калі музеі час ад часу праводзяць майстар-класы, квэсты, паказы фільмаў, тэатралізаваныя прадстаўленні, сустэрэны з творцамі — тое, што мае адукацыйны ўхл. Але, як мне падаецца, і гэта ў хуткім часе надакучыць моладзі — балазе, інфармацыйнае грамадства трансфармуецца вокаменна. Ці дапаможа “ўвядзенне” ў музей-

вая інтанацыя і робіць серыю літоўскага фатографа пры ўсёй яе “чарнушнасці” чалавечы. Па сутнасці, перад намі — развітанне з вёскай як з жывой фармацыяй, з чалавекам зямлі. Галеча і запущенне — прычым не важна дзе гэта адбываецца: як піша сам аўтар пад некаторымі фота — “у былым Вялікім Княстве Літоўскім”. Гэта гісторыі закінутых лёсаў вясковай правінцыі. Без прыўкрас. Без падтрымкі. І без колеры.

Дыханне жыцця

“Палешукі” Наталлі Дораш (Нацыянальны гістарычны музей) — на кантрасце — вяртанне ў жывое вымярэнне вёскі. Пры тым, што фатаграфія, прадстаўленая ў экспазіцыі, былі зробленыя аўтаркай у 1970-1980-я, калі калектывізацыя ўжо магла пакінуць ад вёскі адно фантом, палеская Букча захавала і свой жыццёвы уклад, культуру, і, адпаведна, — сілу. Жывое адлюстраванне працы і побыту яе жыхароў, якія маюць годнасць і адметны характар, стварае аснову серыі гродзенскай журналісткі, якая ў свае дваццаць аднойчы ўпершыню прыехала ў вёску мужа на тураўскую зямлю.

Бачна, што фатаграфія для Наталлі Дораш — лад жыцця; яна фатаграфуе — і назірае за жыццём, фатаграфуе — і практыкуецца, фатаграфуе — і стаецца. Вяскоўцы Букчы на фотаздымках — гэта сваякі Наталлі па мужы, знаёмыя, дзеці сяброў, суседзяў... Тое фіксацыя бліжэйшага атачэння, а ў той жа час і асобнай, адметнай, культуры. Цікава, што ў гэтых фотаздымках адчуваецца прысутнасць “свайго”, і адначасова “іншага”, у сэнсе “адрознага”. Таму так і цікава часам заўважаць гэту дыстанцыю. Перад намі — лічы, сямейна-родавы альбом: замалёўкі, партрэты, сцэнкі, але менавіта позірк таленавітай фотажурналісткі выводзіць гэты збор на іншы мастацкі ўзровень. Некаторыя з партрэтаў, да прыкладу, палешук з чатырма хлябамі — выява, якая сталася сімвалам; праца са светам і атачэннем, кампазіцыяй — у цудоўных партрэтах дзяўчат. Нават калі заўважаеш пастановчанасць фота, цікава вылучаць стылістыку, якая таксама становіцца прыкметай часу. Манера здымак Наталлі Дораш выдае нам апалагета клубнай і класічнай фатаграфіі, аўтара, які ўмее працаваць з людзьмі, “зацягваць” іх у здымак, ва ўзаемадзеянне з аўтарам, і таму яе работы настолькі эмацыйна прыцягальныя. Тут мо і няма канцэпту, глыбокага даследавання, але ёсць “дыханне жыцця”.

Істотна, што праз столькі гадоў гэты архіўны матэрыял быў выцягнуты з “куфры” і паказаны вялікай аўдыторыі. І тут важна адзначыць ролю куратара вы-

ставы — Валерыя Вядрэнкі, а таксама сяброў Наталлі, якія дапамаглі ёй зрабіць гэты крок, паказаць сведчанні жыцця палескай вёскі 1970-1980-х, якія на сённяшні дзень з’яўляюцца не толькі мастацкім актамі, але і дакументамі.

Беларускі “атракцыён”

Ды, нарэшце, вядомы аўтар Марына Бацюкова і яе праект “Сула. Непарыўнае”, які стаў адным з галоўных ньюсмэйкераў апошніх тыдняў. Праект — сучасны, і быў засняты фатографам у 2010-я. Завязаны на канкрэтнай экспедыцыі, ён, у першую чаргу, адлюстроўвае абрад “Ваджэнне і пахаванне стралы”, які да гэтай пары захавваўся ў вёсках Стаўбун і Неглюбка. Яго фіксацыя — у цэнтры візуальнага паведамлення. Але праект раскрывае значна большае, чым звычайная дакументацыя абраду. Ён сведчыць пра мультыкультурнае аблічча сучаснай беларускай вёскі, суплёт глабальнага, лакальнага ды нават савецкага на прыкладзе пазначаных месцаў. Савецкія манументы, красюкі на нагах бабуль, асфальт, старажытны абрад і нацыянальны строй — усё гэта спалучаецца ў адным часе, у адной прасторы, і, лічы, у адной асобе — беларускай вясковай жанчыне. Усё гэта разам — і ёсць адметнасць “Сулы...”, якая чамусьці пасунулася на другі план за эфектам прыгожай карцінкі.

Марына Бацюкова робіць стаўку ў прэзентацыі праекта на беларускасць, вылучаючы сапраўды галоўнае: абрад жыве. Але форма праекта — вялізны і святочны банеры — ператвараюць беларускую культуру ў “атракцыён”. Адрозна хачу зазначыць, “атракцыён” не ў азначэнні адно “забаўкі”, а як прыём, які мае на ўвазе момант эфектнага візуальнага ўздзеяння на гледача. І ў гэтым сэнсе выстава ўдалася. Яна размешчана ў наноў адкрытай арт-прасторы ў дворыку Нацыянальнага гістарычнага музея і ўжо тым прыцягвае публіку. Але самае цікавае, што ў гэтым багатым на колеры, сэнсы і коды візуальнага матэрыяла вылучаецца не толькі яго яркасць, але і крохкая вітальнасць беларускай культуры. Так, зараз абрад жыве, але ці надоўга? Савецкае застаецца манументам на фоне, але глабалізацыя ўпэўнена наступае: паглядзім яшчэ раз на пластыкавыя шлапакі на нагах бабулек. Хацелася б, каб гэту думку таксама заўважыла публіка.

Гэта культура, якая ёсць, якая пакуль жыве, але змяняецца пад напорам глабальных павеваў. Ці варта пісаць, як важна яе захаванне?

К

Тактыка культурнага развіцця

Макет-рэканструкцыя сядзібнага комплексу “Грымяча” на Камянецчыне.

Палацы... у макетах

Днямі ў сталічнай гімназіі № 75 імя Паўла Масленікава адбылася абарона дыпломных работ навучэнцаў установы адукацыі. Шаравая, на першы погляд акцыя, прыцягнула ўвагу журналістаў з адной прычыны: у якасці дыпламаў вучні прэзентавалі макеты архітэктурных “перлін” Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Па словах педагога гімназіі Таццяны Вайценка, работы вучняў, зробленыя пад яе кіраўніцтвам, выкананы ў рамках дабрачыннага праекта “Нам засталася спадчына”.

— Названы праект праводзіцца ў нас ужо больш за 10 гадоў, — адзначыла Таццяна Васільеўна. — Сутнасць акцыі ў тым, што навучэнцы выбіраюць тыя ці іншыя сядзібы, палацы, помнікі архітэктуры — нават ужо зніклыя, — на тэрыторыі Беларусі і ствараюць цягам года паводле архіўных, гістарычных і сваіх палявых даследаванняў макеты гэтых старадаўніх будынкаў. Пасля абароны дыплама, макеты на бязвыплатнай аснове перадаюцца ў тыя раёны, дзе знаходзіцца аб’ект гісторыка-культурнай спадчыны. Думаю, не памылюся, калі скажу, што работы нашых выпускнікоў спрыяюць большай вядомасці архітэктурных цікавостак Беларусі як сярод мясцовых жыхароў, так і між айчынных ці замежных турыстаў.

За час дзеяння дабрачыннага праекта ў раённыя музеі былі перададзены макеты Быхаўскіх замка і синагогі на Магілёўшчыне, палаца Манюшка-Ваньковічаў у Смілавічах Чэрвеньскага раёна Мінскай вобласці, сядзібы Храптовічаў у Шчорсах Навагрудскага раёна Гродзенскай вобласці і многія іншыя.

Сёння гэта традыцыя была працягнута. Так, выпускніца гімназіі Аляксандра Гаравая перадала ў дар Іўеўскаму музею нацыянальных культур макет сядзібы Умястоўскіх, што месціцца ў вёсцы Жамыслаўль гэтага раёна. Валерыя Каглунова, якая стварыла макет-рэканструкцыю сядзібна-паркавага комплексу Пузынаў у вёсцы Грамяча Камянецкага раёна Брэсцкай вобласці, падаравала сваю працу прадстаўнікам мясцовай улады.

Сваё пачэснае месца ў раённых краязнаўчых музеях зоймуць макеты сядзіб Дуніных-Раецкіх з Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці і Эдварда Вайніловіча з вёскі Савічы Капыльскага раёна Мінскай вобласці, якія зрабілі Марыя Капарыха і Настасся Вайценка адпаведна. Акрамя таго, варта згадаць і пра макет Свята-Троіцкай царквы з той жа вёскі Савічы Капыльскага раёна, прадстаўлены на абароне аўтарам — навучэнкай гімназіі Варварай Карзюк.

К

праводзілася па той жа схеме, але гэтым разам падчас лекцыі гімназісты паслухалі кампазіцыі Міхала Клеафаса Агінскага, якія выконваў на нямецкім піяніна XIX стагоддзя выпускнікі аспіранты Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Руслан Апановіч.

Напрыканцы “Ночы...” лялечны тэатр “Батлейка” паказаў, па словах вядучага майстра сцэны Таццяны Чаеўскай, “візітоўку” тэатра — “Казкі з куфры”, асаблівае якой — у жывой агучцы вядучым майстрам сцэны, музыкантам Уладзімірам Владыка.

Задаюся пытаннем: для каго праводзяцца мерапрыемствы? Каб не дамова з навучальны-

мі ўстановамі, як прайшла б акцыя?.. Гэта праблема тычыцца многіх музеяў, калі не ўсіх, асабліва абласных і раённых. Чаму музей павінен, скажам, на другі план адсоўваць свае галоўныя функцыі — пошук, даследаванне, захаванне каштоўных рэчаў на карысць “забавам”, што пасуюць іншым ўстановам? Добра, калі музеі час ад часу праводзяць майстар-класы, квэсты, паказы фільмаў, тэатралізаваныя прадстаўленні, сустэрэны з творцамі — тое, што мае адукацыйны ўхл. Але, як мне падаецца, і гэта ў хуткім часе надакучыць моладзі — балазе, інфармацыйнае грамадства трансфармуецца вокаменна. Ці дапаможа “ўвядзенне” ў музей-

ны кантэст розных відаў мастацтва? Наталля Палтавец прывяла прыклад: два гады таму ў музеі прайшоў творчы вечар пісьменніцы Ірыны Шатыронак. Але мая візавы адзначыла, што музею не хочацца “спарбонаць” з бібліятэкай або музычным каледжам, у якіх праводзяцца паэтычныя і музычныя вечары на высокім узроўні. Урэшце, для разнастайнасці варта працягваць ухл на тэатралізаваныя прадстаўленні, балазе музей шчыльна “кааперуецца” з той жа “Батлейкай” і Мінскім абласным драматычным тэатрам. І апошняе. Не кожнаму музейнаму супрацоўніку лёгка даецца падрыхтоўка і правядзенне масавых мерапрыемстваў, таму ха-

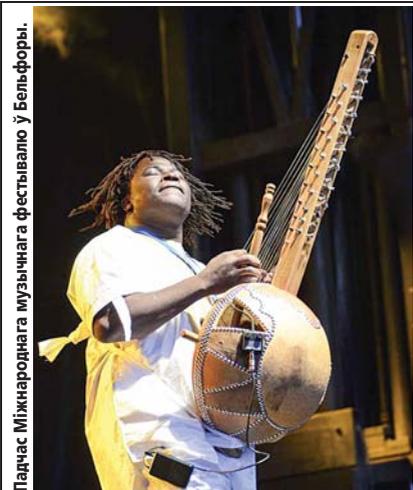
рактар, тэмперамент, здольнасці супрацоўнікаў таксама нельга не ўлічваць.

Дадам некалькі слоў аб экспазіцыях музеяў. Як на маю думку, музейная прастора ўдала падзелена, і “сведкамі” эпохі з’яўляюцца не толькі археалагічныя знаходкі, але і работы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, жывапіс, дакументы, іншыя рэчы. Таму ўсе гэтыя дэталі, звязаныя часам, месцам, прасторай, даюць наведвальнікам цэласнае ўяўленне пра пэўны перыяд і “не перагружаюць” яго. А вось экспазіцыі па савецкім і сучасным адрэзках часу пакуль што няма. Таму прастора для развіцця ідэі дастатковая.

К

Макет-рэканструкцыя сядзібнага комплексу Умястоўскіх у Жамыслаўлі на Іўеўшчыне.

Падчас Міжнароднага музычнага фестывалю ў Бельфоры.

ФРАНЦЫЯ

Наведаўшы XXX Міжнародны музычны фестываль моладзі (FIMU) у французскім Бельфоры, немагчыма было абыйсці ўласна арганізацыйны бок гэтага буйнога форуму. Маёй суразмоўцай стала адна з дырэктараў FIMU Аўрора ГРОЗДЭМОЖ.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Ваш фестываль сёлета — юбілейны. Што змянілася ў ім за гады існавання? Ці можаце вызначыць, у які бок увагуле ён рухаецца? Якія бачыце перспектывы?

— Так, FIMU пачынаўся ў 1987-м. Але тады на ім было прадстаўлена ўсяго сем краін. Сёлета іх — 30, а сам фестываль — трыццаты. Агульную статыстыку мы не хаваем: 2000 удзельнікаў, 200 канцэртаў, 14 сцэнічных пляцовак. Дарэчы, мы перанеслі тэрміны правядзення форуму. Калісьці ён праходзіў пазней, у чэрвені. Але наш фестываль — маладзёжны, і гэты час не ўсім пасаваў: у кагосьці — іспыты, а іншы, завяршыўшы вучобу, рушыць да бацькоў, у падарожжы, уладкоўваецца на працу. Цяперашні час уяўляецца больш аптымальным: навучальны год заканчваецца — самы час прадэманстраваць свае таленты шырокай публіцы.

— Раскажыце, калі ласка, як фарміруецца фестывальная праграма? Асабіста я вельмі ўражана такім разнастайным ахопам ледзь не ўсяго, што толькі можа быць.

— Спачатку збіраем заяўкі. Сёлета, да прыкладу, іх было больш за паўтысячы — з 57 краін. Потым спецыяль-

ная камісія знаёміцца з дасланымі матэрыяламі, абірае лепшае. Зразумела, імкнемся, каб штогод з’яўляліся нейкія музычныя навінкі, каб не паўтараліся калектывы, а тым больш праграмы. FIMU павінен дэманстраваць усю разнастайнасць музычнай культуры свету, ахопліваць усе напрамкі, стылі, жанры, выканальніцкія склады — да гэтага і імкнемся. У гэтым, дарэчы, і ўнікальнасць нашага фестывалю для Францыі. У краіне праводзіцца шмат музычных форумаў і святаў: фестывальны сезон доўжыцца з мая да канца кастрычніка. Але FIMU адзіны: толькі ён паказвае агульную музычную панараму.

— Любое мерапрыемства звычайна пачынаецца з каштарысу. З чаго складаецца фінансаванне вашага фестывалю?

— Большая частка грошай ідзе з бюджэту Бельфора. Зразумела, атрымліваем дапамогу ад спонсараў: гэта і мясцовыя вытворцы, і больш магутныя фірмы і ўстановы, якія дзейнічаюць па ўсёй краіне ды за яе межамі.

— Але ж усе канцэрты, як я звярнула ўвагу, бясплатны! Навошта тады такому маленькаму гораду такі вялізны фестываль? Ад яго ж няма пры-

Фестываль “у мінус”? Так задумана!

Аўрора Гроздэмож.

бытку: вы працуеце, што называецца, “у мінус”.

— Ці звярнулі вы ўвагу, колькі ў горадзе турыстаў? Усе гатэлі перапоўненыя. Рэстараны, кавярні — таксама. Да нас едуць з усёй Францыі, а таксама з іншых краін — найперш, суседніх. Да той жа Швейцарыі — літаральна некалькі кіламетраў. Да Германіі — крыху больш, але таксама дабрацца не праблема. Ёсць такія меламамы, якія задоўга да чарговага фестывалю браніруюць месцы ў гатэлях на ўсе дні. Ці ж гэта не прыбытак у гарадскую казну? У гэты час у поўным сэнсе слова квітнее ўвесь турыстычны бізнес. Горад атрымлівае добры штуршок да ўсяго турыстычнага сезона. Зацікавіўшыся фестывалем, госці знаёмяцца з іншымі цікавосткамі, потым прыязджаюць да нас зноў — ужо не на фестываль, а проста адпачыць, паглядзець на што іншае. Дый FIMU за гэтыя гады стаў сапраўдным брэндам горада.

— Тады якую з фестывальных задач вы лічыце самай галоўнай?

— Агульнае развіццё культуры ў Францыі. На фестывальныя канцэрты, як вы маглі заўважыць, прыходзяць людзі рознага ўзросту, з рознымі густамі — і кожны можа далучыцца да папраўдзе бязмежнага акіяну музыкі. Гэтым фестывалем мы папулярызуюем музыку як від мастацтва, рухаем яе ў самыя шырокія масы, далучаем не толькі знаўцаў, але і ўсіх ахвотных.

— Дадам: і не толькі тых, хто таго жадае. Музыка гучыць літаральна на кожным кроку, немагчыма прайсці праз цэнтр горада, каб не стаць слухачом хаця б некалькіх разнастайных праграм.

— У тым і справа — разнастайных. Нейкую пляцоўку, да прыкладу, можна абмінуць, ля нейкай — затрымацца. Але вы маеце рацыю: чалавек, хоча ён таго ці не, пачынае разумець, што музыка можа быць самай рознай. І што кожны напрамак мае права на існаванне. Гэта, да ўсяго, можа дапамагчы паразуменню розных пакаленняў. І, канешне ж, паспрыяць узняццю агульнага культурнага ўзроўню нацыі.

— Каб здзейсніць усё, што на такім фестывалі робіцца, патрабуецца нямала намаганняў. Як спраўляецца? Калі ўвогуле адбываецца падрыхтоўка — цягам усяго года ці гэтым “наскокам”, да чарговага свята?

— Дырэкцыя фестывалю, якая працуе на пастаяннай аснове, — гэта чатыры чалавекі. Я адна з іх. Яшчэ ў нас ёсць 16 — 18 супрацоўнікаў, каго мы прыцягваем да працы цягам усяго года. Астатнія набіраюцца непасрэдна для работы на фестывалі. Некаторых запрашаем усяго на тры ўласна фестывальныя дні. Некаторых — на больш працяглы тэрмін. Усё залежыць ад канкрэтных задач: што і дзе патрабуецца. Да ўсяго, у нас працуе шмат валанцёраў.

— Цікава, а што ў арганізацыі такога буйнога фестывалю вам уяўляецца найбольш складаным?

— О, іх хапае! Горад у нас не такі ўжо вялікі, і каб прыняць столькі ўдзельнікаў і гасцей, даводзіцца амаль што галаваломкі вырашаць: куды каго пасяліць, як распрацаваць найбольш прыдатны графік харчавання для кожнага калектыву. Ну і, вядома, як лепш размер-

каваць выступленні — і па часе, і па месцы правядзення. Надвор’е сёлета, праўда, крыху халаднаватае, але ад нас гэта, на жаль, не залежыць...

— Аднак, як я заўважыла, у вас няма “замацавання” за той ці іншай пляцоўкай пэўных кірункаў: паўсюль гучыць усё. Адзінае, бадай, выключэнне складае “Scene Jazz”: там усё адпаведна з назвай. Разам з тым, джэзавыя праграмы выконваюцца і на іншых сценах!

— Так, мы сыходзім найперш з магчымай колькасці слухачоў. І яшчэ з таго, дзе якой музыцы будзе “ўтульней” — і слухачам таксама.

— Вам асабіста — якая музыка больш даспадобы? Можа, самі на якім-небудзь інструменце граеце?

— Не, сама не граю, але слухаць музыку люблю. Класіку, рок, джэз — у мяне няма асаблівых схільнасцяў да чагосьці аднаго. Усё залежыць ад настрою, сітуацыі. Дарэчы, каб любіць музыку, не абавязкова самому быць музыкантам! Добрыя слухачы патрэбныя не меней. Спадзяюся, нашым фестывалем мы іх і выхоўваем.

Паралелі

БЕЛАРУСЬ — ЛІТВА

Аўтарскія кнігі, кнігі эскізаў, кнігі-аб’екты, відэа і інсталяцыі прадставілі студэнты Вільнюскай мастацкай акадэміі і Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў у галерэі “Акадэмія”. Міжнародны студэнцкі выставачны праект называўся “Іншыя гісторыі”. Што пад “гісторыямі” мелі на ўвазе аўтары?

Вольга РОПАТ

Тэкст — “складаны механізм”. І гэта не толькі вуснае або пісьмовае паведманне. Згадаю Юрыя Лотмана, які замест формулы “спажывец дэшыфруе тэкст” прапануе больш дакладную — “спажывец мае зносіны з тэкстам”. Як падаецца, апошняя фармулёўка падыходзіць (на-

ват у прамым значэнні) для праекту “Іншыя гісторыі”. Чаму? Наведвальнік можа наўпрост мець зносіны з работамі студэнтаў: мацаць кнігі hand-made, зробленыя з розных матэрыялаў — папера, бавоўна... Мне заўсёды падабаюцца работы маладых аўтараў смеласцю і непрадказальнасцю — з гадамі, на маю думку, кіпучая энергія творцы, патрэба выказацца паступова страчаюць сваю вастрыню.

З беларускага боку экспануецца, у асноўным, жывапіс, а таксама інсталяцыі, відэа. Адрозна адназначыць Фёдара Шурмялёва, вядомага па выставах “Сэлфі” і “Таленты Беларусі”. Зараз прадстаўлены твор “Шлях”, які ён зрабіў за 10 дзён падчас удзелу ў мерапрыемстве, што праходзіла ў Дрэздэне (дадам, некаторыя студэнцкія работы супалі, скажам так, “па гучанні” з тэмай “Іншыя гісторыі”). На карціне — дрэва з літар, з якіх можна скласці любую гісторыю — гульня з алфаві-

Гісторыі на дваіх

там. Як на мой погляд, твор добра ўпісваецца ў кантэкст выставы.

На адкрыцці сустрэла аднаго з куратараў праекту — студэнтку Акадэміі мастацтваў Алену Русакевіч. Яшчэ ў пачатку нашай размовы яна падкрэсліла, што куратар тут для таго, каб растлумачыць наведвальніку аўтарскую задуму. Таму яна вырашыла раскажаць мне пра твор “0,5g”, які можна лічыць прыкладам сумеснай работы мастака і куратара. Вобразы прысніліся куратару-кансультанту Кацярыне Кенігсберг, і яна прапанавала мастаку Кацярыне Крыштоп зрабіць твор — матэрыялізаваць вобраз кнігі ў клетцы. Пад гісторыяй беларускія студэнты мелі на ўвазе дапоўнены візуальнай інфармацыяй тэкст, канцэпцыю спектакля (увасоблены вобраз — тэкст), карціны, лісты

да Музы (вершы, запісы пра натхненне, творчасць...).

Што прапануюць студэнты Вільнюскай мастацкай акадэміі? Адзначу, што ў праекце іх значна больш (19 літоўскіх студэнтаў і 7 беларускіх).

Іх кнігі (можна нават сказаць “арт-аб’екты”) варта разглядаць па трох прынцыпах: як аб’ект, эскіз і аўтарскі твор. З апошняга хочацца адзначыць дзіцячую кнігу з ілюстрацыямі Ліны Ітагікі і

Эскізныя кнігі — пльнь думак.

“Расклад” Вілтэ Жумбакітэ. Кнігі-эскізы прадстаўляюць дзённікі аўтараў, у якіх — малюнкi (у асноўным — накіды гарадскіх пейзажаў, людзі, паўсядзённасць, штосьці падобнае на коміксы...), каментарыі да іх і нейкія тэксты.

— Эскізныя кнігі — пльнь думак. Усё, што балюча, смешна, цікава, мастак фіксуе. Зараз мяне хвалюе пытанне: “Ці будзе чалавеку, не звязанаму з мастацтвам, зразумела тое, што мы прадставілі?” Лічу, менавіта з такіх кніг “вырастаюць” тэмы, праблемы, якія хочацца вырашаць, звярнуўшы ўжо да іншага фармату, — распавяла студэнтка Вільнюскай акадэміі Юлія Панова.

Прадстаўленні на выставе работы студэнтаў ВМА не з’яўляюцца ілюстрацыямі на класічныя або сучасныя творы літаратуры. Студэнты бяруць тэксты з паўсядзённасці: фіксуюць тое, што бачаць і адчуваюць. Гэты матэрыял любіць зразумее, бо ён шчыры.

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 15, 16, 18, 20)

Сёння "К" завяршае расповед пра знакамітага савецкага кінарэжысёра — беларуса Пятра Алейнікава.

Барыс КРЭПАК

А вось яшчэ меркаванне на гэты конт. Драматург Якаў Касцюкоўскі, аўтар сцэнарыяў лепшых камедый Леаніда Гайдая, цвёрда запэўніваў, што алкаголікам Алейнікаў не быў. Як і ўсе: бываў трохі нападніку, калі браў на грудзі чарку. На жаль, у гэта павяршыць цяжка. Напрыклад, як тады зразумець выпадак, які адбыўся з акцёрам усяго за два гады да смерці? На Украіне Алег Барысаў у якасці рэжысёра здымаў свой першы (і апошні) фільм "Сцежкі-дарожкі", і на ролю паштальёна Гаўрылы Дудкі запрасіў Алейнікава. У галоўных ролях — сам рэжысёр і Яўген Веснік, сябра і "апякун" Алейнікава ў сэнсе "каб той не сарваўся". І жылі яны ў адной хаце. Здымкі праходзілі ў вёсцы Сялішка пад Вінніцай. Спачатку Пётр Мартынавіч вёў абсалютна цвярозы лад жыцця. Але так здарылася, што Весніку патрэбна было на чатыры дні вылецець у Маскву. І тут жа мясцовы кінамеханік ласкава "падкаціў" да Алейнікава. Вось і пачаліся штодзённыя выпіўкі, якія ледзь не скончыліся трагедыяй. Пасля адной такой бурнай "сяброўскай сустрэчы", "трошкі падліўшы" Алейнікаў зайшоў у лес і там, вобразна кажучы, "от літра выпітога" (паводле Уладзіміра Высоцкага) зваліўся ў глыбокі яр. З вялікай цяжкасцю яго адшукалі і — самалётам адправілі ў Маскву. А ўсе эпізоды фільма з яго ўдзелам перазнялі: ролю паштальёна сыграў Павел Шпрынгфельд.

З іншага боку, Алейнікаў мог браць сябе ў рукі і быць у "завязцы". У сярэдзіне 1950-х малады рэжысёр Станіслаў Растоцкі пачаў здымаць фільм "Зямля і людзі". Хтосьці прапанаваў яму зняць і Пятра Алейнікава, маўляў, без работы той зусім саг'ецца. Растоцкі сустрэўся з Алейнікавым, спытаў, ці можна спадзявацца на тое, што ён не падвадзіць. Акцёр даў цвёрдае слова не браць у рот ні кроплі. І абяцанне сваё стрымаў.

Знакамітае актрыса Тацяна Акунеўская, адразу пасля вызвалення з ГУЛАГу, восенню 1954-га выпадкова сустрэла Пятра Мартынавіча на маскоўскім Арбаце: "Пеця зусім аслупянеў, калі ўбачыў мяне, а з цудоўных, невытлумачальных яго вачэй — калі б такія вочы былі на адлюстраванні Хрыста, то веруючых стала б на шмат мільёнаў больш, — паліліся слёзы. Потым ачомаўся, пацягнуў мяне ў суседнюю шашлычную. "Мне, кажа, зараз піць нельга, а ты, Танюша мілая мая, можаш піць і есці. Што ты хочаш?" Кліча афіцыянта і замаўляе ўсё меню..." Тацяна Кірылаўна здымалася разам з Алейнікавым у фільме "Аляксандр Пархоменка" (роля Веры Быкавой)...

Аднак прынцыпова змяніць што-небудзь у лепшы бок у лёсе Алейнікава ўжо нішто не магло. Хвароба зайшла занадта далёка. Давялося нават аднойчы пакінуць

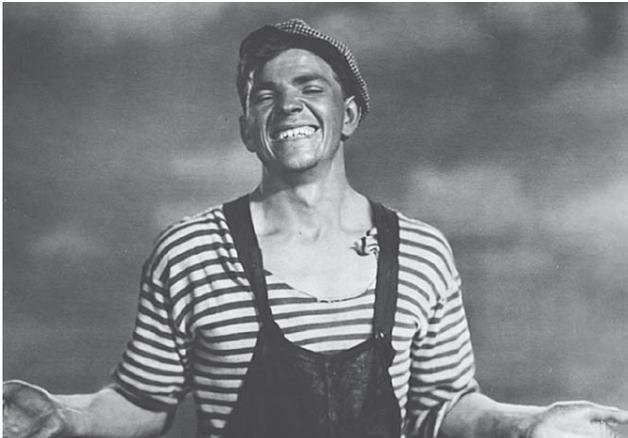
сям'ю і жыць у чужых людзей. І так здарылася, што ў канцы 1950-х Алейнікаў аказаўся зусім выкінутым за борт вялікага кінематографа. А гледачы здзіўляліся: куды знік з экрану іх улюбёнец? Нікуды ён не знік, проста так склаліся абставіны, што яго перасталі запрашаць у свае карціны асцярожныя рэжысёры. А калі хто і запрашаў, то хутка вымушаны быў замяняць яго на іншых акцёраў. Праз захапленне алкаголем акцёр страціў ролю ў фільмах "Адмірал Нахімаў", "У квадраце 45" ... Мала таго, усё часцей адольвалі артыста хваро-

стага люду. Але людзі ў чымсьці і жорсткія — пачынаюць, нават ведаючы яго згубную звычку: "Пётр Мартынавіч, ну што, ці не вып'еце з намі?" А той не мог адмовіць...

І далей згадвае Арына Пятроўна: "Тата быў вольным чалавекам. Любіў заходзіць у аддзяленне міліцыі. Травіў там байкі, і міліцыя яго вельмі паважала. Хадзіў чамусьці ў французскае пачасольства ў Маскве — яго туды спакойна пусквалі. Бацька там гуляў па двары. Шчыра кажучы, не вельмі любіў савецкую ўладу. Падвыпіўшы, мог публічна ляць Хрушчова. Пасля

ла ў лёсе Алейнікава, на ўсялякі выпадак перастрахоўваліся, каб чаго не выйшла — і ў выпадку "надзвычайнай сітуацыі", як кажуць, хаваліся ў кусты.

Аднойчы адбылася такая гісторыя. У пачатку вайны ў рэстаране "Масква" сябра Алейнікава Барыс Андрэў апынуўся за адным столікам з двума незнаёмымі мужчынамі ў цывільнай вопратцы. Спачатку гаворка ішла спакойна, але потым Барысу Фёдаравічу штосьці не спадабалася ў тым чалавеку, які, па ўсім відаць, быў начальнікам над сваім таварышам: паводзіў

Пераканка фільма "Трактарысты" ...

Кіназорка з Крывеля: спроба аб'ектыўнага аналізу біяграфіі Пятра Алейнікава

Пад мантыяй безразважнага Арлекіна

...які сьць прагатыпам для помніка Пятру Алейнікаву ў Шклове.

такіх нападак на правадыра супрацоўнікі органаў ветліва бралі яго пад локаць, праводзілі дадому і аддавалі маці: "Валянціна Іванаўна, беражыце яго..."

Аднак, нягледзячы ні на што, сваю малую радзіму Пётр Мартынавіч ніколі не забываў, час ад часу наведваў маці, якая дажыла да 1962 года. Аднойчы нават прыехаў у Крывель з Барысам Андрэевым на блакітнай "Победе" і з задавальненнем правёў разам з сябрам своеасаблівыя акцёрскія "майстар-класы" з жыхарамі і школьнікамі.

Аб'ектыўна кажучы, з Алейнікава не здзекваліся, не таскалі на "гутаркі" ў высокія інстанцыі, імкнуліся "перавыхоўваць". Напрыклад, з дапамогай міністра культуры СССР Кацярыны Фурцавай акцёр атрымаў добрую двухпакаёвую кватэру (каля 65 "квадратаў" у самым прэстыжным месцы Масквы — у высотным доме на Казельніцкай набярэжнай, 1/15. Тут у розныя часы жылі яго калегі, з якімі Алейнікаў працаваў у кіно: Фаіна Ранеўская, Нона Мардзюкоўва, Лідзія Смірнова, Міхаіл Жараў, Клара Лучко, Мікіта Багаслоўскі, а таксама Галіна Уланова, Аляксандр Твардоўскі, Людміла Зыкіна, Андрэй Вазнясенскі, Барыс Новікаў... Іншая справа, што многія з тых буйных дзеячаў культуры і чыноўнікаў высокага рангу, ад каго хоць штосьці залежа-

сябе занадта нахабна. Узнікла сварка, у выніку якой Андрэў не ўтрымаўся і ўрэзаў сваім кулачышчам па ілбе начальніку. Той зваліўся на падлогу разам з абрусам з закускай і спіртнымі напоямі. На падмогу кінуты падначалены, але і ён ад андрэўскага ўдару апынуўся побач з калегам. Словам, Барыс Фёдаравіч раз'юшыўся не на жарт. А людзі гэтыя, аказваецца, былі няпростыя — старшы маёр дзяржаўнай бяспекі НКВС са сваім ад'ютантам. Тады гэта званне адпавядала званню камдыва ў сухапутных войсках, пазней — генерал-маёра. Зразумела, выклікалі падмогу, на артыста надзелі кайданкі і пасадзілі ў "варанок". (Калісьці я спрабаваў выявіць імя гэтага чэкіста, але не ўдалося: да верасня 1941 года, пачынаючы з 1935-га, такое званне меў 141 чалавек.) Ну а Андрэву хутка прыйшлі контррэвалюцыйную агітацыю і прапаганду, выказванні тэрарэстычных намераў і падрыхтоўку замаху на таварыша Сталіна. Прысуд па артыкуле 58-10 КК РСФСР мог быць паваеннаму сціслым і акрэсленым: расстрэл! І практычна ўсе калегі акцёра і кіраўнікі кіно, зразумелая рэч, імгненна зніклі "як сон, як ранішні туман". І толькі адзін Пётр Алейнікаў некалькі разоў імкнуўся трапіць на прыём да наркама ўнутраных спраў СССР Лаўрэнція Берыя, каб хоць неяк абараніць свайго сябра. Але вышэй за яго намесніка — камісара дзяржбяспекі 3-га рангу Васіля Чарнышова дабрацца не ўдалося. Тут адказ быў адзін: канчатковая справа

арыштаванага Андрэева разглядаецца на самым-самым "версе". Аднак, як сведчыць легенда, Сталін, які паважаў Андрэева-акцёра, даравалі яго "правіннасць": "Не чапаць! Хай жыве!" Мала таго, пасля фільмаў "Сказанне пра зямлю Сібірскую" і "Падзенне Берліна" правадыр даў яму, адну за адной, дзве Сталінскія прэміі (абедзве I ступені) за ролі, адпаведна, Якава Бурмака і Аляксея Іванова...

Унікальнае сяброўства

Пасля здымак у пясках Каракума фільма "Спаленне смагі" хворага акцёра (яго дабіла і неймаверная спякота, і цяжкія здымкі ў час купання ў арыку, і наогул хранічнае аслабленне арганізма) з Ашхабада даставілі ў Маскву на самалёце "Іл-18" і вынеслі па трапу на медыцынскіх носілах. Ніхто з пасажыраў не пазнаў Алейнікава: настолькі ён быў змарнелы і знясілены хваробай.

Пётр Мартынавіч памёр 9 чэрвеня 1965 года ў адным з карпусоў 4-га Упраўлення Крамлёўскай бальніцы па Грачоўскім завулку. Лячыў яго хірург Іван Глотай, той самы, які "даглядаў" Андрэя Грамыку, балерын Галіну Уланаву і Юлу Тарнагі, Аляксея Тупалева, Паліну Жамчужнікаву, жонку Вячаслава Молатава, і многіх міністраў, пазней — Віктара Чарнамырдзіна, ды іншых знакамітасцяў. У сваіх успамінах ён расказваў: "Спачатку мы выразалі Алейнікава адно лёгкае, але потым пухліна перакінулася на другое. Акцёр яшчэ ўжываў спіртнога шмат... Зазірнуў неяк да яго ў палату, куды павінны былі прыйсці наведаць свайго сябра Андрэў з Кручковым, а нікога ў палаце няма. Усю бальніцу на вушы паставіў і знайшоў яго ў падвале, а ён там напіўся з шафярнёй і на стала танчыць..."

...Узнікла пытанне: на якіх могілках трэба пахаваць славутага артыста? На Ваганькаўскіх? Ці Траекураўскіх? Або Кунцаўскіх? Пакуль родныя думалі-мазгавалі, Барыс Фёдаравіч Андрэў, адзіны яго сябра на ўсё жыццё, ні з кім не раячыся, моўчкі надзеў на грудзі "іканастас" сваіх знакаў: знакі двойчы лаўрэта Сталінскай прэміі I ступені, народнага артыста СССР і РСФСР, ордэны Леніна, Кастрычніцкай рэвалюцыі, Чырвонай Зоркі, шмат медалёў — і пайшоў да тагачаснага старшыні выканаўчага камітэта Масавета Уладзіміра Промыслава. Вось, кажа яму, такая справа: "Пеця Алейнікаў перад смерцю мне казаў, што марыць ляжаць на Навадзевічых могілках. Дык ці нельга..." — "Ніяк нельга, — перапыніў "гаспадар" Масквы, — таму што на гэтых могілках па рашэнні ЦВК РСФСР ад 1927 года належыць хаваць толькі "людзей з грамадскім становішчам", у дадзеным выпадку толькі народных артыстаў СССР, Герояў Сацыялістычнай працы, членаў ЦК і гэтак далей. А ваш Алейнікаў не быў нават заслужаным артыстам..." — "А ролю народную, па-вашаму, нічога не значыць? А што, вы не ведаеце, якім ён быў акцёршчам?" — нікім сваім голасам грукатаў Андрэў. "Ніяк не магу, — стаў на "варце парадку" Промыслаў. — Не-

льга, Барыс Фёдаравіч, пры ўсёй да вас павазе..." І тады Андрэў, адкінуўшы цырымонію, грукнуў па сталу сваім вялізным кулачышчам: "А я памру — мяне куды знясуць?" — "Ну з Вамі будзе ўсё па законе: Вас па ўсталяваным разрадзе пахаваюць на Навадзевічых як народнага СССР..." — "Значыць, так, — прагрымеў Андрэў. — Афіцыйна патрабую: пакладзіце Пецьку ў маю магілу, на Навадзевічым. А мяне — хоць пад агароджай..."

І дамогся свайго гэты дзіўны чалавек. І ляжыць сёння Пётр Мартынавіч Алейнікаў пад шэрай гранітнай плітой на маскоўскіх галоўных "дзяржаўных" могілках на ўчастку № 6 (19 рад) побач з жонкай Валянцінай Іванаўнай Лебедзевай, якая перажыла мужа на 28 гадоў. А Барыс Андрэў — на 2-м участку Ваганькаўскіх могілак. Таксама побач з жонкай Галінай Васільеўнай Андрэевай, якая вельмі хутка пайшла ўслед за мужам у 1984 годзе. Калі я пабачыў гэту прамавугольную вертыкальную гранітную стэлу з фатаграфіяй акцёра і адпаведным надпісам, чамусьці ўзгадаў яго трапныя афарызмы, дакладней, "ахрэнізмы", "афанарызмы", як называў іх сам аўтар. Мала хто ведае, але Андрэў быў вельмі адукаваным чалавекам сапраўднага філасофскага мыслення. Мне, напрыклад, падабаюцца такія яго афарызмы: "Мастацтва жыве паўсоль, акрамя казённага дома"; "Ні грамаболей, ні глытка," — сказаў я сабе замагільным голасам"; "Бадзьяга Байкал пераехаў" — усцешная гістарычная падзея, якая паслужыла прычынай радаснай веселосці для мноства пакаленняў рускага народа"; "Лішняй чаркай аказалася першая"; "Дзве асобы з шафярнёй глядзяць на дубовы гай: адна бачыць у ім дошкі і бочкі для выканання вытворчага плана, другая — прыроду творчага натхнення". "Змяя хоць і сімвал мудрасці, а па параду да яе хадзіць не рэкамандуецца". І, нарэшце: "Певень без стомы разграбаў гнойную кучу, а ўся дваровая птушка нервалавалася: а раптам па-сапраўднаму адшукае жамчужнае зерне". Вельмі сучасная думка... Упэўнены, Пятру Мартынавічу такія "афанарызмы" сябра прыйшліся б па сэрцы.

І самы апошні перадсмяротны запіс у дзённіковым сшытку Андрэева (1982): "З першага чалавечага кроку пачынаецца вялікі шлях, да асэнсавання якога ты павінен прыйсці ў канцы сваёй біяграфіі". Барыс Андрэў — прыйшоў. Петр Алейнікаў асэнсаваў свой фінал жыццёвай дарогі, магчыма, не паспеў. Але дзіўна, што яны, беларус Алейнікаў і валжанін Андрэў, гэтыя самабытныя зоркі савецкага кіно, чароўныя, непараўнальныя, непаўторныя, своеасаблівыя, нягледзячы на рознасць характараў, былі такімі падобнымі ў галоўным — у сваёй арганічнай чалавечай непаказунай любові да Яго Вялікасці Масацтва, якое па сапраўднаму любілі мільёны людзей. Дзеля яго, гэтага Масацтва, яны і былі народжаны на гэты свет...

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."

■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."

■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."

(У рамках экспазіцыі дзейнічае выстава **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)

■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выставы:

■ Выстава **"Рэальнасць без падабенства"** да 90-годдзя з дня нараджэння майстра абстрактнага жывапісу, сцэнографа Аляксандра Салаўёва — да 30 мая.

■ Выстава **"Сацыялістычны «сюррэалізм»"**.

Нонканфармісцкае мастацтва з калекцыі Андрэя Плясанава — да 31 мая.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

■ Выстава **"Жыццё і творчасць Мельхіёра Ваньковіча"** — да 30 жніўня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выставы:

■ Выставачны праект

"Гандаль Беларусі на шлях гісторыі" — да 1 чэрвеня.

■ Выстава **"Баявыя нагалоўі засцерагальнага ўзбраення і харугвы беларускіх земляў XI — XVII стст."** — да 10 чэрвеня.

■ Інавацыйны выставачны праект 3D карцін

"Ілюзорыум" — да 3 ліпеня. ■

ТЭАТРЫ**НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ **28 мая — "Малады балет Беларусі"**. Справаздачны канцэрт выпускнікоў і навучэнцаў Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа.

■ **29 — "Царская нявеста"** (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.

■ **30 — "Семь прыгажунь"** (балет у 2-х дзеях) К.Караева.

■ **30 — "Зачараванне рамансу"** — музычныя вечары ў Вялікім (камерная зала імя

Выстава **"ЭКСПІРЫМЕНТУС"** — экспазіцыя незвычайных прыбораў і прылад — да 3 ліпеня.

■ Выстава фотамастачкі Марыны Бацюковай **"Сула. Непарыўнае"** — да 11 верасня (у дворыку музея).

■ Фотавыстава Наталлі Дораш **"Палешукі"** — да 29 мая.

■ Фотавыстава **"Палацы і замкі Латвіі"** — да 19 чэрвеня.

■ Персанальная выстава шведскай мастачкі Людмілы Хрысцэ-севай **"Sustainidentity"** — з 3 чэрвеня да 3 ліпеня.

■ Выстава **"Аўтамабіль на далоні"**.

■ Выстава дзіцячай творчасці **"Свет вакол нас"** навучэнцаў школы ранняга развіцця "Бураціна" — з 31 мая да 12 чэрвеня.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі:

■ "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."

■ "І з'езд РСДРП у асобах".

■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".

■ "Гісторыя Дома-музея І з'езду РСДРП".

■ Інтэрактыўная выстава **"Вар'яцкая лабараторыя"** — да 3 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.

Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

■ "Геалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанкага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанкага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

■ Выстава твораў Алісы Папунідзі **"Чароўныя сны Алісы"** — да 28 чэрвеня.

г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.

■ Выстава **"Лукамор'е"** (фігуры, якія рухаюцца) — да 1 чэрвеня.

■ Выстава **"Экзатычныя жывёлы свету"** — да 5 верасня.

■ Незвычайны атракцыён — **"Стужкавы лабірынт"** — да 31 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.

Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."

■ "Беларуская музычная культура XX ст."

■ "Тэатральная культура

Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.

■ **31 — "Пікавая дама"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ **1 чэрвеня — "Спячача прыгажуня"** (балет-феерыя ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ **2 — "Травіята"** (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі.

■ **3 — "Летнім вечарам"**. Вечары з квартэтам "Серэнада". Пачатак у 19.30.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.

Тэл./факс: 334 60 08.

■ **31 мая — "Кантракт"**

Беларусі XX ст."

■ Выстава **"Беларускія землі на геаграфічных картах XVI — пач. XXI ст."**.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выстава:

■ Выстава **"Аўтамабіль на далоні"**.

■ Выстава дзіцячай творчасці **"Свет вакол нас"** навучэнцаў школы ранняга развіцця "Бураціна" — з 31 мая да 12 чэрвеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святрдлова, 4.

Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

■ Міжнародная выстава джаратыўна-прыкладнага мастацтва **"Фарбы душы"** (унікальны ўпрыгажэнні, акэсуры і адзенне ручной работы) — да 29 мая.

■ Выстава **"Таямніцы часу XVIII-XIX стст."** (гадзіннікі ў інтэр'еры) — да 5 чэрвеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Сляды вайны..."** (збор прадметаў ваеннага абмундзіравання і амуніцыі з фондавых калекцый музея і ўзоры рарытэтнай тэхнікі з унікальнай калекцыі Аляксея Цікунова) — да 18 ліпеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Археалагічныя знаходкі палаца вялікіх князёў літоўскіх. Штодзённасць Віленскага двара"** з фондаў Музея-палаца вялікіх князёў літоўскіх (Вільня) — да 11 верасня.

■ Выстава **"Гарады і мястэчкі Беларусі на паштоўках пачатку XX ст."** — да 12 чэрвеня.

Ратуша

■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

■ **Гарадская мастацкая галерэя твораў Л.Д. Шчамялёва**

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

■ **"Сцяжыны вайны"** (збор прадметаў ваеннага абмундзіравання і амуніцыі з фондавых калекцый музея і ўзоры рарытэтнай тэхнікі з унікальнай калекцыі Аляксея Цікунова) — да 18 ліпеня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку СССР і Беларусі, ганароваму грамадзяніну г.Мінска Міхаілу Савіцкаму.

■ Рэканструкцыя інтэр'ераў былога сядзібнага дома **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.

■ Выстава **"Год скульптуры"** Беларускага саюза мастакоў — да 5 чэрвеня.

■ Выстава **"Скарбы князёў Радзівілаў у скарбніцы**

(камедыя) Ф.Вэбера.

■ **1 чэрвеня — "Лондан"** (гісторыя аднаго незвычайнага вяртаньня) М.Дасько.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ **28 мая — "Дуброўскі"** (мюзікл у 2-х дзеях) К.Брэйтбурга.

■ **29 — "Блакітная камя"** (мюзікл у 2-х дзеях) К.Брэйтбурга.

■ **30 — "Містар Ікс"** (аперэта ў 2-х дзеях) І.Кальмана.

■ **31 — "Баль у Савое"** (аперэта ў 2-х дзеях) П.Абрахама.

■ **1 чэрвеня — "Бабін бунт"**

(музыкальная камедыя ў 2-х дзеях) Я.Пцічка.

■ **2 — "Соф'я Гальшанская"** (мюзікл у 2-х дзеях) У.Кандрусевіча.

■ **3 — "Юнона" і "Авось"** (рок-опера) А. Рыбнікава.

Мірскага замка — да 28 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.

■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.

■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

■ Стацыянарная выстава **"У хвалях няспынага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа"**.

■ Акцыі:

■ **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).

■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).

■ Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

■ Выстава **"Ісці супольна праз усё жыццё"** (да 100-гадовага юбілею вячання Янкі Купалы і Уладзіславы Станкевіч) — да 18 чэрвеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

■ **Гарадская мастацкая галерэя твораў Л.Д. Шчамялёва**

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку СССР і Беларусі, ганароваму грамадзяніну г.Мінска Міхаілу Савіцкаму.

■ Рэканструкцыя інтэр'ераў былога сядзібнага дома **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.

■ Выстава **"Год скульптуры"** Беларускага саюза мастакоў — да 5 чэрвеня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.